

ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА
НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
(ОПР) НА ОБЩИНА О П А Н
ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

ВЪВЕДЕНИЕ

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ОПАН ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г.
ЧАСТ ПЪРВА – РАМКА - стр. 12**

ЧАСТ 2 - ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

2.1. ОБЩО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ 2014-2020 - стр. 26

**2.2. СТЕПЕН НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ
НА О П Р НА ОБЩИНА ОПАН - стр.72**

**2.3. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА
ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ - стр. 94**

2.4. ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ: - стр.104

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЗРР (2008)	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., действащ
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОПИК	ОП „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020
ОПОС	ОП „Околна среда” 2014-2020
ОПДУ	ОП „Добро управление” 2014-2020
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	ОП „Региони в растеж” 2014-2020
ОПРЧР	ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020
ОПТТИ	ОП „Транспорт” 2014-2020
ОСР	Областна стратегия за развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020
РПР	Регионален план за развитие
РЦВ	Райони за целенасочено въздействие
РЦП	Райони за целенасочена подкрепа
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Последващата оценка на Общинския план за развитие на община Опан е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от Закона за регионалното развитие¹ [ЗРР (23.02.2016)].

Последващата оценка на Общинския план за развитие включва:

- ◇ оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите за периода 2014 – 2020 г.
- ◇ оценка на общото въздействие;
- ◇ оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси за периода 2014 – 2020 г.;
- ◇ изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие и за разработване на документи за следващия планов период след 2020 г.

От методологическа гледна точка, **общинските планове за развитие** представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите на регионалната политика за съответната община. Разглежданият ОПР на община Опан е приет на основание разпоредбите на **Закона за регионалното развитие** [ЗРР (2008)]², а настоящата последващата оценка се изготвя в съответствие с разпоредбите на същия нормативен акт.

В началото на 2020 г. в ЗРР са направени промени, свързани с цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие за следващия планов период 2021-2027 г. Тези промени обаче не засягат обхвата на ОПР на община за периода 2014-2020, както и предвижданията за изготвяне на последваща оценка на документа.

¹ Обн., ДВ, бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 31.08.2008 г.

² Пак там

Съгласно действащото при изготвянето на документа законодателство, ОПР се разработват в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие [ОСР], за съответния програмен период.

Обхватът на ОПР за периода 2014 – 2020 г. е както следва (ЗРР 2008): **определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с**

областната стратегия за развитие и концепцията за пространствено развитие на общината³.

Съдържанието на ОПР за периода 2014 – 2020 г. е както следва (ЗРР 2008):

- анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

Съгласно чл. 5 на ЗРР (2008) на територията на районите от ниво 3 (области) могат да се обособяват райони за целенасочена подкрепа от държавата. Районите за целенасочена подкрепа обхващат територията на една или повече съседни общини и представляват териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

³ Допълненията относно Концепция за пространствено развитие се отнасят за периода след 26.11.2012 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

Планът за развитие на Община Опан за периода 2014 – 2020 г.⁴ е приет с Решение на Общински съвет – Опан. Съгласно разпоредбите на ЗРР (2008) е изготвена **МЕЖДИННА оценка на проекта на ОПР на община Опан**⁵, като оценката си е поставила цели за проверка на външната и вътрешна съгласуваност на Плана за развитие на Община Опан за периода 2014 – 2020 г. и формулиране на препоръки за подобряване на Плана в консултации с екипа, който го разработва и като отчита резултатите от проведените при подготовката му обществени консултации. Съгласно заключенията на междинната оценка Планът за развитие на Община Опан 2014-2020 г. съдържа всички компоненти за постигане на съответствие с чл. 13 ал.2 на ЗРР, включително предвидени са и мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени, съгласно промените в ЗРР от 14 март 2014 г. Оценката потвърждава външната съгласуваност на плана по цели и приоритети с всички стратегически документи от по-висок порядък, като е отчетено, че документът осигурява и постигането на целите на ЗРР, както е определена в чл.3 и по-специално в т.5 на закона.

3. Методика за последваща оценка на Плана за развитие на община Опан 2014-2020

Последващата оценка на ОПР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г., Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED*⁶, *Техническата спецификация за изпълнение на поръчката*, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на общинско, областно, регионално и национално ниво.

⁴ Общински план за развитие на Община Опан 2014 – 2020 г. Документът е достъпен на интернет адрес http://www.tryavna.bg/wp-content/uploads/2017/06/Triavna_OPR_2014_-_2020_.pdf.

⁵Независима оценка на Плана за развитие на Община Опан за периода 2014 -2020 г. Документът е достъпен на интернет адрес <http://www.tryavna.bg/wp-content/uploads/2017/06/TryavnaPredvaritelnaocenkaOPR.pdf>

⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на ОПР.

Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- напредъка по постигане на заложения в плана за изпълнение обхват на дейности и мерки;
- напредъка по постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (основни индикатори), вкл. оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Оценени са причините за надхвърляне или недостигане на заложените финални целеви стойности на индикаторите за изпълнение – оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Конструиран е индекс на постигане на целите на ОПР:

- *Индекс на постигане на стратегическите цели* – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на общинско ниво.

Индексът също е групиран в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

Таблица 1. Степен на постигане на заложеното изменение на ключовите индикатори за въздействие

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната цел на индикатор над 80%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната цел на индикатор между 60 и 80%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	Постигната цел на индикатор между 40 и 60%	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната цел на индикатор между 20 и 0%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната цел на индикатор между 1 и 20%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната цел на индикатор под 1% или негативна тенденция	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на общинско, национално и регионално ниво към края на 2018 г. и в отделни случаи за 2019 г. и 2020 година.

Дяловете му са разработени според Методическите указания за разработване на общински планове, като в него са отразени политиките в действащите европейски, национални, регионални и областни стратегически документи, имащи пряко или косвено отношение към регионалното развитие. Съгласно указанията на МРРБ, наблюдението на Плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР). Съгласно изискванията на Закона за регионалното развитие (ЗРР), за изпълнението на всеки общински план за развитие се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Документът, обект на анализа, очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на Общината за период от седем години. Предмет на анализ и оценка са постигнатите резултати в процеса на изпълнение на стратегиите и плана за развитие с фокус ефективността и ефикасността на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионално и местно развитие.

Последващата оценка включва:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. Оценка на общото въздействие;
3. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Резултатът от Оценката се отчита при оценка на изпълнението на Областната стратегия за развитие, Регионалния план за развитие и на Националната стратегия за регионално развитие.

В ОПР 2014-2020 г. са разписани действия по наблюдението, оценката и актуализацията на Плана. Предмет на наблюдение, мониторинг и контрол на Общинския план за развитие е изпълнението на целите и приоритетите за развитие на Общината, съгласно конкретни физически и финансови индикатори. Разписаната Система за мониторинг и контрол на изпълнението на Общинския план включва органите за наблюдение и методите на тяхната работа, индикаторите за наблюдение, източниците на информация, начините и периодичността за събиране, обработка и анализирането на информацията; системата на докладване за изпълнението.

Доклад за резултатите от извършена Последваща оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г. Общинският съвет, който има правата и задълженията да изисква осигуряване на информация, данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за регионално и местно общинско развитие; да извършва обсъждане и приемане на доклади, отнасящи се до мониторинга и контрола върху документите за стратегическо планиране на регионалното развитие, в частност Общинския план за развитие на Община Опан 2014-2020 г. и други. Кметът на Община Опан организира мониторинга и контрола на изпълнението на ОПР, като резултатите от наблюдението на изпълнението се обобщават в Годишен доклад. Именно Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие осигуряват информация за изготвяне на оценка на ОПР.

Кметът на Общината внася за обсъждане и одобряване от Общинския съвет Доклад за резултатите от последваща оценка на изпълнението на ОПР. Общинският съвет осигурява дейностите по публичност и разпространение на резултатите от оценката.

Информационно осигуряване

Основната функция на Последващата оценка е да определи какво е постигнато спрямо планираното и каква е промяната в качеството на живот в общината. Извършването на последваща оценка на изпълнението на ОПР на Община Опан за периода 2014-2020 г., се базира на следните информационни източници:

- Общински план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г.;
- Доклад за резултатите от извършена Междинна оценка на Общински план за развитие 2014-2020 г. на Община Опан за периода 01.01.2014-31.12.2016 г.;
- Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Общински план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г.;
- Областна стратегия за развитие на Област Стара Загора за периода 2014-2020 г.;
- Различни стратегически и секторни документи на общинско и областно ниво;
- Информация за подадените, изпълнявани, прекратени и изпълнени проекти, съфинансирани от европейските фондове от ИСУН;
- Справки от общинска администрация и Общински съвет – ОПАН
- Справки и данни от НСИ, НСОРБ и др. институции.

Приложими методи

Процесът на подготовка, разработване и приемане на Последващата оценка на ОПР на Община ОПАН за периода 2014-2020 г. преминава през следните основни етапи:

- Проучване
- Анализ
- Съгласуване
- Приключване

За целите на последващата оценка са приложени следните методи за анализ:

- Структуриране и съдържателно проучване на информацията;
- Проследяване на изменението на стойностите на индикаторите спрямо базовия сценарий;
- Идентифициране на тенденции по изследвани области;
- Вторичен преглед на данни при идентифициране на противоречащи си тенденции и/или изводи;
- Графично и таблично изобразяване на данни, факти, тенденции;
- Експертни заключения относно изследваните области ;
- Дефиниране на слаби места и предложения за подобрене и оптимизиране на процеси.

Приложени са следните основни видове анализ:

- Анализ на средата, преглед и оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР;
- Анализ и оценка за степента на изпълнение, степента на постигане на заложените цели и индикатори;
- Анализ на промените в контекста на плана за развитие;
- Анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на Плана чрез сравнение на данни, факти, показатели и резултати;
- Анализ на инвестираните финансови ресурси спрямо предварително определените за постигане на заложените цели. Отчитане на ефективност и ефикасност на използваните ресурси.

ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ОПАН ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г. ЧАСТ 1. РАМКА

Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в Община Опан за периода 2014 – 2020 г.

ВИЗИЯ

Приетата визия, представляваща желаното и постижимо състояние на Община Опан към 2020 г. и определяща рамката за реализация на плана е:

Община Опан - място, което осъзнава и ефективно използва своя потенциал за устойчиво развитие, създаване на нови работни места, развива селското стопанство, промишлено производство, бизнеса, туризма и съхранява природата, културно-историческо наследство и традиции.

ОБЩА И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Настоящият стратегически документ фокусира управленските процеси и определя рамката, чрез която по най-ефективен начин да се използват наличните ресурси на Община Опан, така че да се подобри икономическата конюнктура и жизнен стандарт, както и да навакса значимото си изоставяне спрямо другите райони в България.

Общата цел за развитие в ОПР за периода 2014 - 2020 г. е възвръщане на облика и привлекателността на Община Опан за живот с повишен стандарт, конкурентно селско стопанство, модерна инфраструктура, високо ниво на качеството на предоставените услуги и повишена заетост. Включва също постигане на балансирано устойчиво развитие и повишаване качеството на живот чрез ефикасно и ефективно управление на потенциала на общината.

С оглед на поставената обща цел Общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г. поставя следните **стратегически цели**:

- ◇ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1- РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА;**

- ◇ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 - ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ И РАВНИЩЕТО НА ЗАЕТОСТ;**

- ◇ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 - ПОДОБРЯВАНЕ НА
ИНФРАСТРУКТУРАТА И СВЪРЗАНОСТТА НА ТЕРИТОРИИТЕ;**

- ◇ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 - ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ И ВИСОКО НИВО НА КАЧЕСТВОТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ УСЛУГИ.**

Тези ЦЕЛИ са конкретизирани чрез **шест приоритета разписани в 34 мерки** и общо петдесет и два проекта, включени в Програмата за реализация на плана.

СТРУКТУРА:

Структурата на стратегическата част обединява елементите визия за развитие 2020 г., четири броя стратегически цели и приоритетите за развитие.

(Вж. таблицата по-долу)

ВИЗИЯ

Община Опан - място, което осъзнава и ефективно използва своя потенциал за устойчиво развитие, създаване на нови работни места, развива селското стопанство, промишлено производство, бизнеса, туризма и съхранява природата, културно-историческо наследство и традиции.

ОБЩА ЦЕЛ

Общата цел за развитие в периода 2014 - 2020 г. е възвръщане на облика и привлекателността на Община Опан за живот с повишен стандарт, конкурентно селско стопанство, модерна инфраструктура и високо ниво на качеството на предоставените услуги

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1

Развитие на местната икономика

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2

Повишаване качеството на човешките ресурси и равнището на заетост

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3

Подобряване на инфраструктурата и свързаността на териториите

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4

Добро управление и високо ниво на качеството на предоставените услуги

ПРИОРИТЕТ 1

Устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство.

ПРИОРИТЕТ 2

Повишаване на конкурентоспособността на местните предприятия и насърчаване на предприемачеството

ПРИОРИТЕТ 3

Развитие на човешките ресурси

ПРИОРИТЕТ 4

Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места

ПРИОРИТЕТ 5

Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата и опазване околната среда

ПРИОРИТЕТ 6

Добро управление в полза на местната общност и бизнеса

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица на общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014 - 2020 г. обобщава необходимите ресурси за реализацията на плана и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за развитието на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл индикативната финансова таблица не включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2020 г.

Компонентите на индикативната финансова таблица обхващат:

- > Определените приоритети за устойчиво интегрирано местно развитие през периода до 2020 г., общия и годишния обем на планираните средства за тяхната реализация;
- > Източниците на финансиране за реализация на приоритетите в развитието на общината, като се имат предвид мерките и проектите, които ще бъдат включени в конкретна програма за реализация на плана;
- > Относителния дял на предвидените средства по източници на финансиране в общата сума на поетите финансови ангажименти за реализацията на плана.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Приложение : ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Приоритет	Общински бюджет	Общ дял (%)	Централен бюджет	Общ дял (%)	Фондове на ЕС	Общ дял (%)	Фондове, фирми	Общ дял (%)	Общо:
Приоритет 1	225	5.00	20	0.44	1 575	35.00	2 680	59.56	4 500
Приоритет 2	25	5.10		0.00	172	35.10	294	60.00	490
Приоритет 3	132	5.41	280	11.48	2 028	83.11		0.00	2 440
Приоритет 4	25	8.33		0.00	215	71.67	60	20.00	300
Приоритет 5	2 344	6.18	4 427	11.66	31 175	82.13	12	0.03	37 958
Приоритет 6	50	9.84	44	8.66	376	74.02	38	7.48	508
ОБЩО	2 801	6.06	4 771	10.33	35 541	76.94	3 084	6.68	46 196

Оценката на изпълнението на приоритетите и целите на ОПР на община Опан, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена на база аналитично определено съответствие между приоритетите на ОПР на община Опан и приоритетните оси [ПО] на оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020 г. – ОП „Региони в растеж” [ОПРР], ОП „Околна среда” [ОПОС], ОП „Иновации и конкурентоспособност” [ОПИК], ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” [ОПНОИР], ОП „Развитие на

човешките ресурси” [ОПРЧР], ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” [ОПТТИ], ОП „Добро управление” [ОПДУ], както и на Програмата за развитие на селските райони [ПРСР] и Програма за морско дело и рибарство [ПМДР], които също допринасят за постигане на целите на регионалното развитие.

Оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020 г. са подготвени, в съответствие с *Национална програма за развитие: България 2020* и *Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.*, които определят общата рамка и механизмите за прилагане на европейската политика за сближаване в Република България, както и допълняемостта и съгласуваността между дейностите, финансирани по Европейския фонд за регионално развитие [ЕФРР], Европейския социален фонд [ЕСФ], Кохезионния фонд [КФ], Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони [ЕЗФРСР] и Европейския фонд Рибарство [ЕФР]. ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР и ЕФР са разгледани като пряко допринасящи за реализацията на политиката за регионалното развитие.

В ОПР (план за действие за периода 2014 – 2020 г., вкл. и чрез изготвяните допълнения към плана) на община Опан са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014 - 2020 г.

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджета на общината, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2019 г. е списъци на капиталови разходи за 2014 – 2019 година на община Опан - първоначален план, уточнен годишен план и отчет за 2014, 2015 и 2016 г.. Направено е аналитично обвързване на посочените в списъците проекти с приоритетите на ОПР на община Опан. Данните позволяват разпределянето на вложения финансов ресурс по източници – републикански бюджет, общински бюджет, други.

Оценката на напредъка в изпълнението на приоритетите на ОПР на община Опан **се базира и на информация и анализи, съдържащи се в годишните доклади за изпълнението на ОПР на община Опан.** Представените данни показват, годишни планове за периода 2014-2019 г. са изготвени, като тяхната структура и съдържание **позволява в значителна степен съотнасянето на информацията и изводите към съответните**

приоритети на ОПР на община Опан по начин, позволяващ извършване на адекватна оценка на напредъка и въздействието на предприетите мерки.

Определените в ОПР на община Опан индикатори за наблюдение на изпълнението на плана са структурирани в две отделни теми. Индикаторите за наблюдение на изпълнението се отнасят до вложените ресурси/направените разходи, както и осъществяването на планираните продукти и промените в индикаторите за резултат на ниво проект или група проекти. В съответствие с предвижданията на ОПР 2014-2020, индикаторите за резултат са проследени на ниво група проекти чрез изготвените годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР на община Опан за периода 2014-2020 г. За индикаторите за резултата, поради характера на проектирането, е проследена тенденцията на нарастване на осъществените в групите инвестиции.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие на Община Опан е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ОПР. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: **индикатори за резултат** и **индикатори за въздействие**. Индикаторите обхващат както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са (по възможност) **количествено измерими** и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с **количествено и/или качествено измерими** индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в

социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на общинския план за развитие са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014-2020 г. и стратегическите индикатори за степента на интегриране и изпълнение на глобалните цели, свързани с опазване на околната среда, в регионалната политика и планиране.

За разработването на индикаторите е използвана SMART концепцията, а именно:

Specific - точност - индикаторите трябва да са конкретни и положителни.

Measurable - измеримост - индикаторът трябва да бъде насочен към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъде количествено определен, така че да позволява измерване. Внимание следва да се обърне на мерната единица.

Available/Achievable - постижим - трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими.

Relevant/Realistic - реалистични - индикаторът трябва да бъде свързан с целта на проекта и също така да бъде реалистичен

Timely - съобразен с времето - индикаторът трябва да бъде постигнат в ограничен период от време, което следва да се вземе предвид и да се посочи в проекта.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на общината до 2020 г. са посочени в матрица на индикаторите. Всеки индикатор е с посочени мерни единици, източници на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на общинския план за развитие.

За оценка на въздействието на плана са предвидени ключови индикатори, за които са определени целеви стойности – междинна (2017) и финална (2020). Целевите стойности на индикаторите за въздействие са определени въз основа на тенденциите на изменение на съответните индикатори в община и целевите стойности, заложи в Областната стратегия за развитие на областта за периода 2014 -2020, като заявената в плана **заложи цел е**

постепенно намаляване на различията между общините в областта. Последващата оценка е изготвена и въз основа на актуална статистическа информация относно индикатори, за които е налична информация на ниво община.

Предвид това в последващата оценка за изпълнението на ОПР на община Опан са разгледани настъпилите промени в основни количествени индикатори, използваните финансови ресурси, както и наличието и концентрацията на финансови ресурси в община Опан.

Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на ОПР с тях

Осъществени ключови промени с въздействие в периода 2014-2020

След приемането на ОПР на община Опан 2014-2020, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС са направени следните ключови промени:

- в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения⁷, две от които са съществени и имат отражение върху процеса на планиране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*⁸ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*⁹;
- приет е нов *Устройствен правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*¹⁰, с който е променена институционалната

⁷ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г.**, **бр. 13 от 2017 г.** и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

⁸ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

⁹ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

¹⁰ обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

структура за управление на регионалното развитие, създадена е *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*;

- на ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.¹¹ са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПР, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище¹². Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*¹³. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия** в степента на развитие на отделните общини и за **постигане на целите на държавната политика за регионално развитие**.

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на *Българската академия на науките*.

В териториалния обхват на *район за целенасочена подкрепа* се включват:

- общините от четвърта и пета категория;
- общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:
 - най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;

¹¹ ДВ, бр. 15 от 2016 г.

¹² чл. 1, ал. 2

¹³ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

- най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;
- територията на общината е в пограничен район.

Тези промени предполагат **актуализация на областните стратегии за развитие**.

Промените в **системата за планиране на пространственото развитие** са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие¹⁴. Системата от документи за планиране на пространственото развитие обхваща:

- Националната концепция за пространствено развитие;
- Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 2;
- Регионалната схема за пространствено развитие на област.

От системата от документи е отпаднала *Концепцията за пространствено развитие на община*.

(С допълнения в ЗРР през 2018 г. в системата от документи за планиране на пространственото развитие е включен и *Морския пространствен план на Република България, който планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси*¹⁵. Предвидено е *секторните стратегически документи на национално и регионално равнище да бъдат разработвани и в съответствие с Морския пространствен план*¹⁶.)

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по

¹⁴ Глава Втора "а" от ЗРР

¹⁵ Чл. 7а, ал.4 от ЗРР

¹⁶ Чл. 7а, ал.5 от ЗРР

предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. С приетата *Наредба*¹⁷ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПР..

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*¹⁸. Към момента на приемането на НСРР и РПР, както до края на 2019 г., не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*, като с измененията от началото на 2020 г. последните отпаднаха от документите на системата за планиране.

Съдържанието на НСРР е **допълнено с един нов компонент**: насоки за подпомагане на градовете от йерархизираната система от градове-центрове на национално и регионално равнище в съответствие със *Стратегията за пространствено развитие* на страната.

Съдържанието на РПР е **допълнено с три нови компонента**:

- списък на големи проекти с регионално значение;
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони;
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата.

С **два нови компонента** е допълнено и съдържанието на областната стратегия за развитие:

- мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа;
- насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество

При актуализацията на ППЗРР от 2016 г. е въведено изискването **общинските планове за развитие да бъдат разработвани в съответствие не само с предвижданията на**

¹⁷ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

¹⁸ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

областната стратегия за развитие, но и с тези на общия устройствен план на общината. Отпаднала е възможността за актуализация на общинските планове въз основа на изготвена междинна оценка. Обхватът и съдържанието на **общинските планове за развитие** не са променяни.

На ниво ЕС *не са извършвани значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване.

През 2017 г. стартира **процеса на обсъждане на перспективите на политиката за сближаване за периода след 2020 г.** Дискусиите на този етап са фокусирани в рамката, определена от **Бялата книга за бъдещето на Европа** и изготвените документи за размисъл. *Политиката за сближаване* е основна тема за обсъждане в тези документи.

Ключови промени с въздействие в следващия планов период 2021-2027

В началото на м. октомври 2017 г. ЕК публикува **"Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване"**¹⁹, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това. В процес на обсъждане са предложените от ЕК мерки за модернизиране на политиката на сближаване²⁰ за периода 2021-2027 г., включително 80 мерки за нейното опростяване.

Бялата книга за бъдещето на Европа поставя въпроса дали чрез политика за сближаване трябва да се правят инвестиции в други, освен в по-слабо развитите и трансграничните райони, както това е правено в предходни периоди – като районите в процес на индустриален преход, селските райони или най-отдалечените региони, райони с висока безработица и градски райони в неблагоприятно положение.

Двата документа посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП,

¹⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

²⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4184_bg.htm

здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

В периода 2018-2019 г. бяха разработени варианти и проведени консултации за промяна в обхвата на районите от ниво 2 (NUTS 2)²¹, вкл. и беше подготвен и публикуван за консултации проект на ЗИД на ЗРР²². Предвидените промени са аргументирани с необходимостта от по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2 по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на ЕС - Регламент (ЕО) 1059/2003 за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS). Целта на предложението за промени в ЗРР е да се постигне оптимизиране на процесите на планиране на регионалното и пространственото развитие, като те се сближат и координират по-ефективно, да се създаде по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2, както и да се използва по-добре натрупаната обща база от информационни ресурси и капацитет.

През април 2019 г. акцент е поставен върху разработването на нова система от стратегически и планови документи, която да предостави възможност процесите да се изпълняват в максимална близост до регионите и общините, като отчитат нуждите и възможностите им. В резултат, през март 2020 г. в ЗРР бяха приети изменения, които предвиждат промени в системата на планиране и прилагане на политиката за регионално развитие в следващия програмен период.

На първо място регионите за развитие остават в досегашния си вид. Община Опан продължава да бъде част от Юго-източния район, който представлява регион за развитие, включващ областите Стара Загора, Сливен, Ямбол и Бургас. Целенасочените райони за подкрепа или начина за тяхното определяне вече не са дефинирани в закона, като не се предвижда и изричното им определяне.

Изцяло е отменена частта, свързана с планирането на пространственото развитие, като неговите елементи са станали интегрална част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Тази система включва:

→ Национална концепция за регионално и пространствено развитие

²¹ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3264>

²² <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3793>

- интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
- план за интегрирано развитие на община.

ЗРР не предвижда изготвяне на областни стратегии за развитие.

Общинският план за развитие се трансформира в **План за интегрирано развитие на община**, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината. Планът за интегрирано развитие на община осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Съществени са и промените в системата за управление на регионалното развитие, които следва да бъдат отчетени при подготовката на ПИРО за периода 2021-2027.

При подготовката на новия планов период следва да бъдат отчетени и Актуализираната *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*, както и първите проекти на изготвените стратегически документи и оперативни програми.

Все още в първоначална проектна фаза са както Националната програма за развитие: България 2030 (с одобрени с РМС от 20.01.2020 г. визия, цели и приоритети), така и някои оперативни програми за програмния период 2021-2027 г., чиито първи варианти са представени на ЕК с целите на политиката, приоритетите, избраните специфични цели и примерни действия.

Направените промени не оказват въздействие върху процесите на изпълнение, наблюдение и контрол на действащия ОПР 2014-2020 г.

ЧАСТ 2 ОЦЕНКА НА ОБЩОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Целта на Оценката на общото въздействие е да се изследват състоянието и тенденциите в развитието на Община Опан за периода 2014-2020 г. В настоящия раздел са разгледани основните демографски и икономически показатели за

развитието на Община Опан през периода 2014-2020 г. на база на надеждни статистически, фактологически и финансови данни от официалните източници на информация и от данни, получени от проведено собствено проучване.

За седемгодишния период от 2014 до 2020 г. се наблюдават значителни промени в общоевропейски и световен мащаб, свързани с преодоляването на ефектите от продължителната финансова криза и необходимостта от по-нататъшно успешно провеждане на политиката на сближаване при запазване на националната и регионална идентичност и културно разнообразие в процеса на развитие на общините.

2.1. ОБЩИНАТА – ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЗВИТИЕТО – 2014 -2020 г.

Всяка община се опитва да реализира достойнствата на нейните природни дадености и специфично географско разположение. На територията на Област Стара Загора се пресичат първокласни вътрешни и международни автомобилни транспортни връзки, които свързват северната граница на България при р. Дунав с южната, до Гърция и Турция. Интензивни са транспортните потоци по двете железопътни линии, свързващи западните части и столицата с черноморските пристанища Бургас и Варна и с югоизточната граница на България с Турция и Гърция. През областта преминават две автомагистрала – Марица и Тракия. Тук се пресичат и трасетата на еврокоридори № 4, 8 и 9, които преминават през България. Край град Стара Загора се намира летище, което успешно може да се използва за товарни полети с търговски цели. Но засега тези дадености не са се превърнали в пълноценни предимства, които ефективно да играят ролята на мотори за ускореното развитие на Опан.

Всичко това предполага анализът на състоянието да бъде извършен чрез прилагане и на т.нар. *„Концепция за устойчиво социално-икономическо и екологично развитие на териториите“*.

Известно е, че термина „устойчиво развитие на териториите (регионите)“ се използва на практика за описване на социално-икономическото развитие на извънградските области, които се намират в неизгодно от гледна точка на конкурентоспособност положение по отношение на територия, услуги, знания и възможности. В селските райони, една дейност – земеделската - е не само сред основните фактори за развитие, но и някъде почти единствена. Но в съвременната икономика навсякъде неземеделските елементи постепенно придобиват все по-голямо значение. За да се осигури устойчиво развитие, чрез конкретни оперативни програми се осъществява структурна интервенция в подкрепа на земеделския бизнес, социалните общности и опазването на околната природна среда.

Може да се говори за три вида „капитал“ в контекста на устойчивото развитие на селските райони, а именно :

(1) природен капитал - Природният капитал включва природните ресурси (земя, вода, въздух, подземни богатства и др.). Изискването за устойчивост на този вид капитал означава да се опазват екосистемите, така че жизнената среда на идните поколения да не се влошава.

(2) материален капитал - Материалният капитал включва материално-техническата и информационна база на икономиката като: инфраструктура; машини, съоръжения и сгради; форми на интелектуална собственост в бизнеса и др.

(3) социален капитал - Социалният капитал се състои от човешкия капитал (хората с техните знания, умения и потребности), от формите на обединяване на общностите със социалните ценности и институции, от културните и морални ценности на хората.

Умелото съчетаване предимствата на всеки вид капитал и неутрализиране на слабостите на географското разположение са в основата на добрия анализ и план.

Нека видим най-напред как се разполагат една към друга, **в какво съотношение са основните видове територии** в границите на общината. Една сравнителна таблица ще ни даде добра представа за това:

Таблица 1 : Териториална структура на Община Опан

Видове територии	Декара	Дял от общата територия (%)
Земеделски територии	210 256	81.7
Горски площи	21 803	8.5
Населени места и други урбанизирани територии	15 922	6.2
Водни течения и водни площи	7 888	3.1
Територии за добив на полезни изкопаеми	268	0.10
Територии за транспорт и инфраструктура	1 339	0.5
Общо	257 476	100 %

Както можем да видим от таблицата, посочена по-горе, най-много от територията на общината попада в земеделските територии с 210 256 дка или това прави 81,7%, което категорично я причислява към земеделските райони на страната. Следващите по големина площи са заети от горите – 21 803 дка с дял от общата територия 8,5 %. Населените места и

урбанизирани територии са с 15 922 дка, докато водните площи обхващат 7 888 дка и заемат 3,1% от общата територия на Община Опан.

2. Почви

В почвената структура в Община Опан преобладават почви тип “черноземсмолници”, - 82%, а останалите видове почви имат по-слабо хумусно съдържание. Тези почви имат преобладаващо лек механичен състав и рохкав строеж, което ги прави подходящи за интензивно и високо рентабилно земеделие. Слабото съдържание на азот и фосфор в почвите от типа „канелено-горски” и „алувиалноделувиални” налага необходимост от повишаване на почвеното плодородие.

Земеделският фонд възлиза на 83,6%, а горският – на 8.2% от територията на общината. По-голямата част от земята е заета от почви тип “чернозем-смолници” - 82%, а останалата част - почви, които имат по-слабо хумусно съдържание.

В общината няма промишлени замърсители и обработваемата земя е с високо качество на почвата. Земеделските територии заемат над 4/5 от общата територия на общината и по този показател тя се подрежда на първо място в областта.

Таблица 2. Почвена структура в Община Опан

Видове почви	Относителен дял - %
Чернозем – смолници	82,0%
Алувиално-делувиални почви	12,0%
Канелено-горски почви	6,0%

3. Гори

Разпределение на горската територия по собственост, по землища за Община Опан, данни на ТП ДГС Стара Загора.

Таблица 3: Разпределение на горската територия по собственост и по землища за Община Опан

Землище	Държавна горска територия /ха/	Частна горска територия	Общинска горска територия	Гори, собственост на др.	Общо за землището /ха/
---------	--------------------------------	-------------------------	---------------------------	--------------------------	------------------------

		/ха/	/ха/	юридически лица/ха/	
с.Опан	28,6	137,3	2,9	0,6	169,4
с.Бащино	469,3	12,4	4, ²³	--	486,0
с.Бял извор	26,9	5,2	-	-	32,1
с.Бяло поле	1,6	-	-	-	1,6
с.Васил Левски	756,9	103,4	3,1	-	863,4
с.Венец	1,7		50,9	-	52,6
с.Кравино	23,3	63,1		-	86, ²⁴
с.Пъстрен	21,1	86,8	1,6	-	109,5
с.Княжевско	52,9	23,5	-	-	76,4
с.Средец	7,9	20,5	-	--	28,4
с.Столетово	3,6	10,0	-	-	13,6
с.Тракия	47,4	112,5	0,2	-	160,1
С..Ястребово	47,8	148,1	0,3	-	196,2
ОБЩО:	1489	722,8	63,3	0,6	2275,7

**ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНОТО И ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА
ОБЩИНА ОПАН ПРЕЗ 7-ТЕ ГОДИНИ НА О П Р**

1. ПРОМЕНИ В СЪСТОЯНИЕТО НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА - 2014-2020

1.1.Обща характеристика:

Община Опан се характеризира като типично селска община със силни традиции в земеделието. Тя е една от най-малките български общини и като такава е силно зависима от социално-икономическата среда, която се формира от съседните общини. Опан е в група, чието

равнище на социално-икономическо развитие е малко под средното за страната, без обаче да попада сред общините в критично състояние.

На територията на общината се намират предимно микро предприятия с до 9 заети лица – 79 бр. а останалите влизат в категорията малки предприятия. Общо произведената продукция за 2011 г. е на стойност 25 048 хил. лв., а приходите възлизат на 40 752 хил. лв. Направените разходи по дейността са в размер на 38 534 хил. лв. или чистата печалба възлиза на 2 218 хил. лв. Естествено е и сектора с най-много наети лица да допринесе и най-голям дял в производството, като той възлиза на близо 48% от общата произведена продукция. Направените разходи за възнаграждение през 2011 г. са в размер на 1 361 хил. лв., **докато през 2020 г., те вече са в размер на 3 059 хил. лв.** – тоест, имаме едно УВЕЛИЧЕНИЕ ОТ 2,3 ПЪТИ. Разходите за ДМА през 2011 г. възлизат на 40 815 хил. лв. докато през 2020г. са възлизили на 104 891 хил. лв. По тези показатели може да заключим, че икономическата конюнктура в СРЕДНОСРОЧНИ МАЩАБИ се подобрява и това благоприятства развитието и на общината.

Таблица 4 : Основни икономически показатели на Община Опан, в сравнение с цялата област Ст. Загора и Община Бр. Даскалови

ТЕРИТОРИАЛНИ СТРУКТУРИ:	Предприятия (бр.)	Произведена продукция (хил. лева)	Приходи от дейността (хил. Лв.)	Печалба (х. лева)	Заети лица (бр.)	Възнаграждения (х. лв)	ДМА (х. лева)
ОБЛ. СТАРА ЗАГОРА	15013	7 974252	11198614	934711	99675	1231916	7741991
ОПАН	88	6622	991722	8061	346	3059	104891
ОПАН - ДЯЛ ОТ ОБЛАСТТА	0,6%	0,08%		0,08%	0,3%	0,2%	1,3%
БРАТЯ ДАСКАЛОВИ (за сравнение)	190	95789	131491	14629	1213	12973	57634

Очевидно, дялът на икономиката на Опан от тази на цялата Старозагорска област е почти миниатюрен, едва забележим – този дял по никой от показателите не достига и една стотна от старозагорската икономика, а по някои показатели – като произведена продукция и печалба – не достига и една хилядна. Ала, от друга страна, по продукция на глава от населението, както и по продукция, приходи и печалба на глава от заети в производството, показателите на Опан превъзхождат тези на половината общини от областта.

Структурата на икономиката на общината, с оглед гореказаното, не изненадва. Тя е следната:

Табл.5: Структура на икономиката в община Опан

Селско и горско стопанство	Преработвателна промишленост	Производство/ разпределение на енергия	Строителство	Транспорт	Търговия	Други
37%	5%	15%	21%	6%	10%	6%

Диаграма 1 : Структура на икономиката по отрасли:

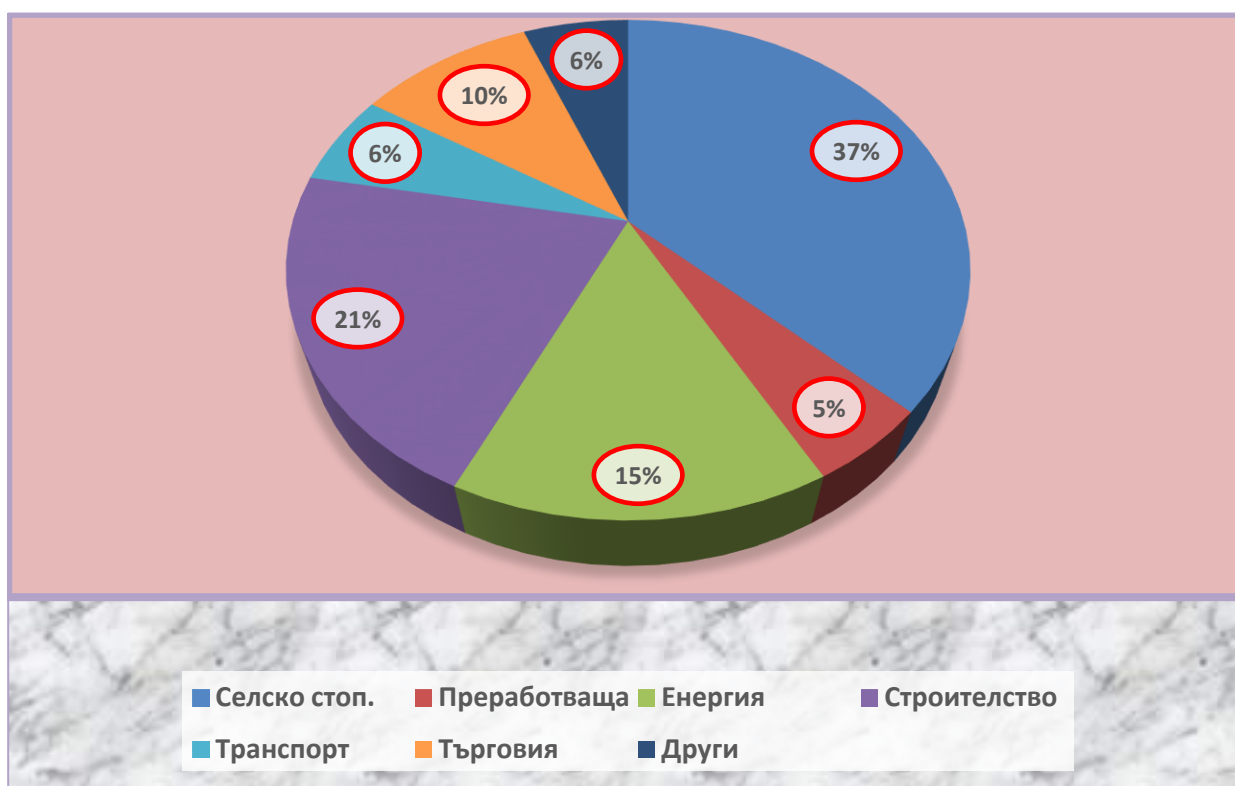

Таблица 6. Относителен дял на наетите в индустрията в общия брой наети лица

Година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Дял в %	25	27,3	27,6	24,9	22,3	23,0	19,2	20,9

Както виждаме, този последен показател не търпи особено драматични промени и съответно не е много показателен за някакви съществени тенденции в икономиката на общината. Той е бил и си остава с най-ниски стойности в сравнение с почти всички други общини от област Стара Загора.

2.2. Икономически анализ на основните показатели и тенденции

Икономическият анализ ще бъде извършен на база на най-актуални данни на НСИ, но ще бъде извършено и наблюдение за тенденциите на всеки от показателите през годините, с цел да се осъществи прогноза за развитието на същия. Анализът ще се базира на няколко основни показателя, като ще бъде извършено сравнение между данни на Община Опан, данните за другите общини в област Стара Загора и данните за България. Ще бъде разглеждан десетгодишен период, т.е. от 2009 г. до 2018/2019 г. В случай, че има налични по-нови данни, те ще бъдат споменати за изчерпателност, но с цел да има адекватност на анализа ще бъдат анализирани данни за един и същ период.

Този показател измерва в проценти дела на наетите в индустрията лица в общия брой наети лица, като показателя включва като „индустрия“ следното:

- ✓ Добивна промишленост;
- ✓ Преработваща промишленост;
- ✓ Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива;
- ✓ Доставка на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване;
- ✓ Строителство.

По дефиниция за наети се смятат лицата, които са в трудово правоотношение с работодател, съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение, съгласно Закона за държавния служител, по силата на които правоотношения те получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата за извършена в определен обем и качество работа. Тази информация се събира от отдел „Статистика на пазара на труда към НСИ.

За целите на анализа, като и с цел онагледяване на резултатите, е извършено изчисление на средните стойности за всички общини от територията на Област Стара Загора,. Данните следват в таблицата по-долу:

Таблица 7: Относителен дял на наетите в индустрията в общия брой наети лица в %, период 2009 - 2018, източник на информацията: НСИ

Община	Данните са с мерна единица % и са актуални към 31.12 на посочената година									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
България	35.2	33.4	32.8	32.3	31.9	32.2	32.5	32.0	32.0	31.9
Област Стара Загора	44.1	43.2	42.6	43.1	42.3	43.5	43.7	42.8	42.9	43.9
Братя Даскалови	41.5	42.2	45.0	47.4	40.9	..	41.9	42.7	42.7	43.0
Гълъбово	83.6	77.8	80.0	76.9	75.6	78.9	78.2	73.4	73.9	74.6
Казанлък	62.8	64.2	63.9	62.0	61.7	63.0	65.6	68.3	69.2	69.0
Мъглиж	17.2	18.8	18.8	20.4	19.0	22.1	22.5	21.1	20.9	23.5
Опан	25.3	27.3	27.6	24.9	22.3	23.0	19.2	20.9
Павел баня	30.7	29.1	29.9	30.7	30.7	31.1	30.9	30.1	34.3	36.7
Раднево	78.5	78.9	79.2	78.8	78.5	78.0	79.3	80.1	80.2	79.9
Стара Загора	40.4	39.1	38.5	37.0	36.9	36.8	37.4	37.3	37.2	37.8
Чирпан	30.5	29.6	30.8	29.3	30.6	31.8	34.4	30.8	32.5	32.7
Гурково	44.5	46.6	47.8	54.8	51.5	55.4	54.0	54.5	52.7	53.5
Николаево	10.9	6.0	9.2	9.7	12.0	12.9	14.2	9.4	9.1	11.1

От представените данни виждаме, че средните стойности на показателя не се движат само в една посока, няма една преобладаваща тенденция. Докато при по-големите общини, като Стара Загора, Казанлък, Чирпан, стойностите се движат нагоре, при някои по-малки общини посоката е надолу. За съжаление това се отнася и до община Опан, където относителният дял на заетите в индустрията е най-нисък в цялата област, с изключение на община Николаево, където този дял е едва 11 %.

Но като цяло динамиката на показателя не е много голяма, поради което не следва да му се придава голямо икономическо значение.

Ето и другите показатели, въз основа на които се прави анализа:

✓ Средна годишна работна заплата на зетите лица по трудово и служебно правоотношение:

Този показател измерва средната брутна работна заплата и се изчислява като начислените средства за работна заплата за отчетната година се разделят на средния списъчен брой на наетите по трудово правоотношение лица, като не се броят лицата в отпуск по майчинство. Тази информация се събира от отдел „Статистика на пазара на труда“ – дирекция „Бизнес статистика“ към НСИ. Най – актуалните данни по този показател са към 31.12.2018 г.

За целите на анализа, както и с цел онагледяване на резултатите, бе извършено изчисление на средните стойности за всички общини от територията на Област Стара Загора, като резултатите от него са изведени в отделен ред. Данните са представени в следващата таблица:

Таблица 8 : Средна годишна работна заплата на наетите лица за периода 2009 - 2018 г., източник на информацията: НСИ

Община	Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лева)									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
България	7309	7777	8230	8773	9301	9860	10535	11379	12448	13755
Средно за Обл. Стара Загора	6923	7573.4	8085	8576	8921	9613	10039	10612	11488	12421
Братя Даскалови	5079.0	5125.0	5419.0	5852.0	6268.0	6759.0	7097.0	7764.0	8523.0	8738.0
Гълъбово	14503	14887.0	14976	15305	15333	16719	17334	1830	19320	20092
Казанлък	5664.0	6270.0	6672.0	6824.0	7204.0	8081.0	8931.0	10255	11979.	12696
Мъглиж	5725.0	6370.0	6915.0	7139.0	7287.0	7635.0	7908.0	8631.0	9295.0	10286.
Опан	4853.0	5388.0	5572.0	5897.0	6663.0	7199.0	7301.0	7420.0	8003.0	8408.0
Павел баня	5799.0	6066.0	6514.0	7391.0	7631.0	8257.0	8648.0	9133.0	9955.0	11117.
Раднево	13266.0	13829.0	15636.	18415.	18058.	19291.	19218	19283	19878.	21448.
Стара Загора	6282.0	6660.0	6970.0	7291.0	7823.0	8221.0	9029.0	9442.0	10217.	11159.
Чирпан	5640.0	6076.0	6587.0	6817.0	7543.0	8156.0	8623.0	9142.0	9755.0	11156.

Гурково	4713.0	7031.0	7579.0	7429.0	7868.0	8305.0	8885.0	9329.0	10454.	11288.
Николаево	4634.0	5605.0	6096.0	5980.0	6462.0	7122.0	7462.0	8034.0	8989.0	10249.

При този показател се наблюдава значително повишение, както на национално ниво, така и на местно. Това се дължи на повишаване на минималната работна заплата, съответно и цената на труда, и общата икономическа конюнктура последното десетилетие.

Но е очевидно – средната работна заплата в общината е НАЙ - НИСКАТА сред всички общини в област Стара Загора – 8408 при средно 12 421 лева. Или **средната заплата в областта е с цели 50% по-висока от заплатите в общината**. Основната причина за това е липсата на големи модерни индустриални предприятия в общината като например предприятията от енергетиката в съседните общини Раднево и Гълъбово (Марица Изток).

Темповете на покачване на средната годишна работна заплата за Община Опан се движат паралелно със средните за областта и страната, но въпреки това са доста изоставащи по отношение на много други общини на областно ниво.

Въпреки многото неизвестни в настоящата икономическа обстановка, не се очаква значителен спад на този показател, а по-скоро липса или забавяне на ръста.

Таблица 9: Средна годишна работна заплата на наетите лица по години – Опан:

Година	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
РЗ в лв.	5 388	5 572	5 897	6 663	7 199	7 301	7 420	8 003	8 408

Най-голям ръст бележат нетните приходи от продажби на предприятията от общината – за по-малко от 10 години те са се увеличили 3 пъти (докато ръстът на заплатата е около едни път и половина – с 56%).

Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител към 31.12.

Таблица 10: Приходи от продажби по години – в млн.лв.

Година	2010	2015	2018	2019
Приход:	10,6	21,55	30,68	32,20

Равнището на безработица, както коментирахме по-горе, последните години е много ниско и не създава особени безпокойства.

Таблица 11: Равнище на безработица към 31.12.

Година	2010	2015	2018	2019
Дял в %:	6,5	16,5	4,1	4,1

Разбира се, кризата, предизвикана от пандемията КОВИД 19, се отрази и на икономиката на Опан. Окончателните данни още не са напълно ясни, но може да направим общия извод, че ако и да няма ръст на икономиката, то и не може да се говори за ообено забележим спад.

Сравнение на промените в социалното и икономическото развитие на Община Опан с националните и европейските

Социалното и икономическото развитие на България след 2013 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на възстановяването на икономиката на страната от световната икономическа и финансова криза през 2008-2009 г. Положителната тенденция се изразява в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа преди 2009 г.

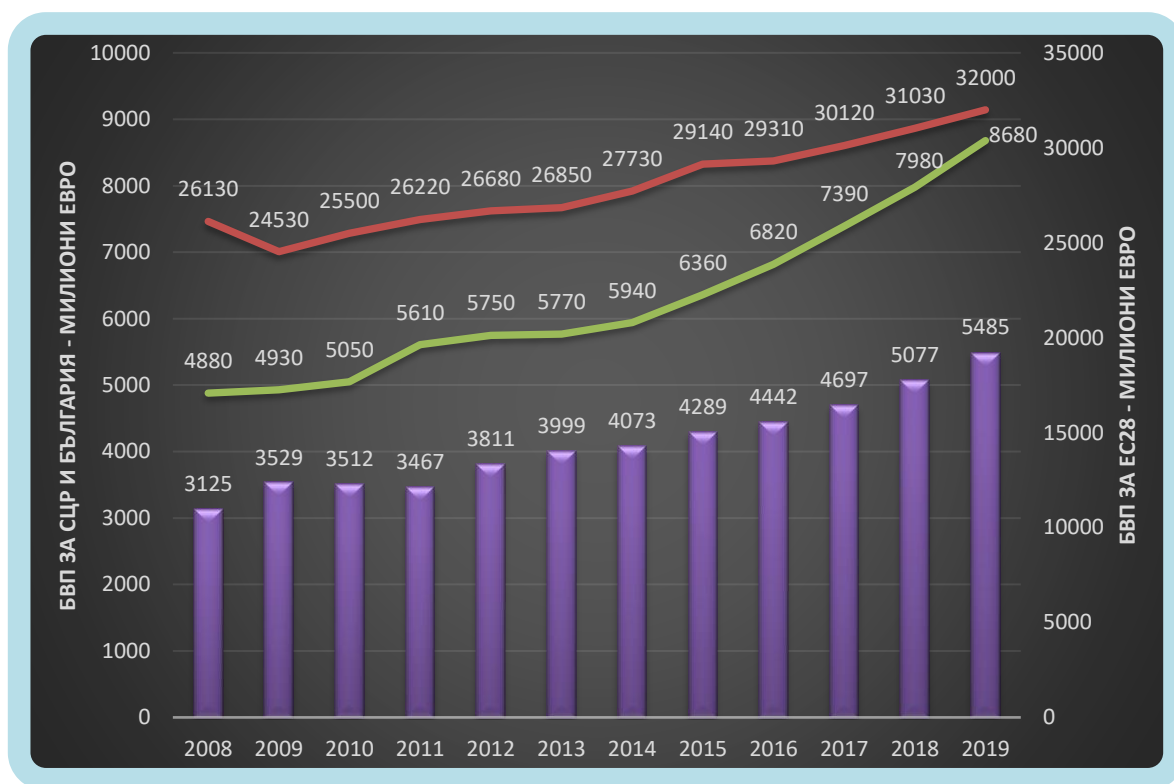
Диаграма 2: Динамика на растежа на БВП за периода 2008-2019 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

Доколкото община Опан е част от област Стара Загора и ЮИР от ниво 2 е необходима оценка на социално-икономическото състояние на региона по отношение на останалите райони от ниво 2 в страната, както и на ниво област.

Диаграма 3: БВП на глава от населението за ЮИР, България и ЕС 27, [в милиони евро]

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2013-2018 г. **БВП на човек от населението в страната нараства с 38%**, като **най-значимо е нарастването в СЗР – 45.6%**, следван от ЮИР и ЮЗР – 38.4% и 38.2%. В останалите три района показателят нараства със сходни стойности – 34.2-34.4%.

В периода 2013-2018 г. **БВП на човек от населението в страната нараства с 38%**, като **най-значимо е нарастването в СЗР – 45.6%**, следван от ЮИР и ЮЗР – 38.4% и 38.2%. В останалите три района, вкл. СЦР, показателят нараства със сходни стойности – 34.2-34.4%.

За оценка на **промените в социално-икономическото развитие на община Опан** са анализирани следните индикатори, като е направено сравнение на развитието на общината с нивата по отделните показатели на национално ниво и за област Стара Загора. Използваните индикатори отразяват и степента на вътрешнорегионалните различия за областта:

- **Нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението**, като заместващ индикатор на индикатора БВП на човек от населението, с оглед актуалност на данните на ниво община;
- **Нетните приходи от продажби на предприятията**, разпределени по сектори от икономически дейности;
- **Средна годишна работна заплата**;
- **Равнище на безработица**.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитие на община Опан, в контекста на общото развитие на ЮИР. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

✓ Селско стопанство

Селското стопанство е основен отрасъл в общината. През последните години нараства дялът на арендаторите занимаващи се със земеделие. Основен подотрасъл на селското стопанство е растениевъдството. Основните отглеждани земеделски култури са пшеница, ечемик и слънчоглед.

Първият показател, когато се обсъжда развитието на селското стопанство на една територия, е наличието и състоянието на обработваемата земя. Ето как стои община Опан на фона на цялата Старозагорска област:

Таблица 12: Площ на обработваемата земя, броя на землищата в област Стара Загора към 31.12.2020

Територия:	Земеделски земи в дка	Обработваеми земи в дка	землища
Опан	211932	187131	13
Общо областта	2584008	2175276	195

Видимо е, че в общината са близо 7% от землищата на областта, и цели 9% от обработваемата земя (в дка).

Тук във всяко населено място има изградени селскостопански структури – кооперации и сдружения. През последните години нараства делът на арендаторите занимаващи се със земеделие. Основните икономически субекти са земеделските кооперации, които осигуряват основната част от работните места. Отглеждат се житни култури и поливни плодове и зеленчуци. Животновъдството се развива в малки семейни стопанства. В общината няма промишлени замърсители и обработваемата земя е с високо качество на почвата.

А ето и сравнението с другите общини по обработваема земя:

Таблица 13. Общата площ на земеделските земи в т.ч. обработваемата земя, броя на имотите и броя на землищата в област Стара Загора към 31.12.2019 г. са както следва:

Община	Брой землища по общини	Обща територия на землищата в дка	Земеделски земи	
			Обща площ в дка	обработваеми в дка
Братя Даскалови	23	482301	299477	292869
Гурково	6	292262	60635	34633
Николаево	4	96522	39371	36544
Мъглиж	11	388870	119294	97630
Гълъбово	11	347995	194279	170834
Казанлък	20	634782	236437	176028
Опан	13	257474	211932	187131
Павел баня	13	521124	145006	123325
Раднево	24	536228	317226	275462

Стара Загора	51	1037496	583668	497412
Чирпан	19	492307	376683	283408
Общо	195	5087361	2584008	2175276

Основните видове отглеждани култури на територията на областта през 2020 г. са както следва:

- Зимни зърнено житни култури – пшеница, ечемик, ръж и тритикале;
- Ранни пролетни зърнени житни култури – пролетен ечемик и овес ;
- Късни пролетни зърнено житни култури – царевица за зърно, сорго и ориз;
- Технически култури – маслодаен слънчоглед, шарен слънчоглед, маслодайна рапица, лавандула, маслодайна роза, тютюн , картофи;
- Фуражни култури – царевица са силаж, люцерна;
- Зеленчуци – домати, пипер, дини, пъпеши, градински грах;
- Овощни трайни насаждения – ябълки, праскови, сливи, череши, вишни, кайсии, круши;
- Трайни насаждения от лозя – винени лозя, десертни лозя;
- Други.

Таблица 14 : Отглеждани култури в дка:

Видове отглеждани култури през 2019 г.	Площ в дка
Зимни зърнени житни култури	710802
Ранни пролетни зърнени житни култури	4740
Късни пролетни зърнено житни култури	60328
Технически култури	601821
Фуражни култури	9315

Зеленчуци	1871
Овощни трайни насаждения	13304
Трайни насаждения от лозя	15179
Други	1414
Общо	1418774

Таблица 15. : 11 Земеделски земи по трайно използване в Община Опан – в %:

Вид	Относителен дял (%)
Ниви	98.24
Лозови насаждения	0.71
Овощни градини	0.07
Изоставени ниви	0.98
ОБЩО	100.00

Растениевъдство

Производствената структура на този отрасъл се концентрира в пшеница, ечемик, слънчоглед, царевица, грозде, домати, пипер и памук. В структурата на посевите преобладават зърнените и техническите култури.

Общината има богата възможност за развитие на биологично земеделие, а с остатъчния материал да произвежда биодизел. В село Опан в процес на строителство е предприятие за произвеждане на биогорива.

Таблица 16: Площ на трайните насаждения:

Трайно насаждение	Плододаващ и 2012г.	2013г.	2014г	2015г	2016г.	2017г	2018г	2019г.
Ябълки	1554	1572	1584	1600	1624	1638	1611	1438
Праскови	1107	1136	1153	1177	1211	1216	1245	1058
Сливи	3407	3406	3285	3342	3486	3546	3732	3571
Череши	5889	5842	5787	6146	6195	6388	6827	6739
Кайсии	65	92	52	47	52	52	57	63
Круша	87	0	107	60	52	49	55	55
Маслодайна роза	12969	13300	13338	13342	13550	13519	13863	15256
Лавандула	17330	18173	18617	18756	17853	19228	20543	19943
Лозя-винени	30266	27821	25126	25194	25110	21885	19224	14181
Лозя - десертни	1442	1279	1108	1074	1022	1304	1203	998
Вишни	405	405	400	385	395	385	535	380
ОБЩО	74514	73026	70557	71123	70550	69210	68895	63682

Наблюдава се увеличаване на площите с овощни видове - ябълки, сливи и череши.

Намаляват площите на трайните насаждения от круши, праскови и десертни лозя с изтекъл амортизационен срок.

Хидромелиорации

В общината е регистрирано Сдружение за напояване - СН “Кравино” с. Кравино, община Опан, област Стара Загора. Учредено на 1682 дка поливни площи. Сдружението е регистрирано и извършва дейност.

Съгласно Договор № 50-43/03.04.2014 г., Министерството на земеделието, храните и горите възлага на “Напоителни системи” ЕАД да изпълнява обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите /ОПВВВ/, експлоатация и поддръжка на водностопански системи и съоръжения – публична държавна собственост

Дружеството е изпълнило със собствени средства СМР за поддръжка на ОПВВВ на следните обекти: - Ремонтно-възстановителни дейности и поддържане проводимостта на отводнителен канал С-1/L=1000м/, землището село Ястребово, община Опан, област Стара Загора;

Животновъдство

Животновъдството е отрасъл, който има дълги традиции и е добре развит в община Опан. Той се характеризира с малки семейни стопанства, в които се намират малко на брой селскостопански животни, а в някои села има и по няколко животновъдни ферми предимно с крави. Поради неразвитостта на отрасъла броят на животните се променя често в зависимост от променливата конюнктура на пазара на животински продукти. Основен свинепроизводител е фирмата „Аякс-1“ ЕООД - собственик на свинекомплекса в село Пъстрен. Фермата разполага с около 3500 свине майки, която отглежда над 40 хил. прасета. По данни на Областната Дирекция по безопасност на храните, Стара Загора, броят на животни в община е: говеда – 940; млечни крави - 634, овце - 2150; кози - 280, свине - 47 404 и пчелни семейства - 3050. Малките животновъдни ферми са: кравеферми - 30 и овцеферми - 22. Поради неразвитостта на отрасъла броят на животните се променя често в зависимост от променливата конюнктура на пазара на животински продукти. За с. Ястребово има инвестиционно намерение за Изграждане на птицеферми за отглеждане на патици.

ПРОМЕНИ И РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

3.1. Демографска характеристика на населението

Националните и общо европейски тенденции за намаляване на населението в национален мащаб не подминават и община Опан. Демографската ситуация в общината е отражение на социално-икономически и културно-исторически фактори. Съществена роля за демографския анализ играят раждаемостта и смъртността, миграцията, браковете и разводите, етническа, религиозна, полово – възрастова и образователната структура на населението в общината.

Диаграма 2: Брой на населението в Община Опан -2005-2020 г.

Община Опан заема последно място по жители в Област Стара Загора, като към 2020 г. жителите в общината наброяват 2 410 души, (има малки разлики между числата, посочвани от различните източници), което прави 0.8% от областта. Видимо от графиката, посочена по-горе, през периода от 2005 г. когато населението наброява 3 779 души, до 2020 г. намалява на 2410 души. От представените данни се забелязва спад от 1 370 души за период от 15 г., което прави средно по 91 човека на година. Все пак последните 3-4 години се забелязва известно спадане на темпа на намаляване на населението – за последните 3 години той е средно по 43 човека/година. Разбира се, едното обяснение може да е общо намаленият брой на жителите, а второто – постепенното застаряване на населението, а известно е, че по-специално когато става въпрос за емигриране, то този процес засяга предимно по-младите поколения.

Разбира се, негативните тенденции, наблюдавани както в национален аспект, така и характерни за европейските страни по отношение на тяхното демографско, социално и икономическо развитие, се отразяват и върху община Опан. По-надолу прегледът на механичния прираст ще ни даде отговор на въпроса дали намаленият темп на спада се дължи на положителен механичен прираст, намалена смъртност или повишена раждаемост. От демографска гледна точка, намаляването на броя на населението на общината води до намаляване броя на работната сила и възпроизводствения капитал в нея. В този смисъл, това е сред основните неблагоприятни фактори за развитието на общината за в бъдеще.

Таблица 17: Ръст/спад на населението в Община Опан спрямо 2004 г (Източник: НСИ)

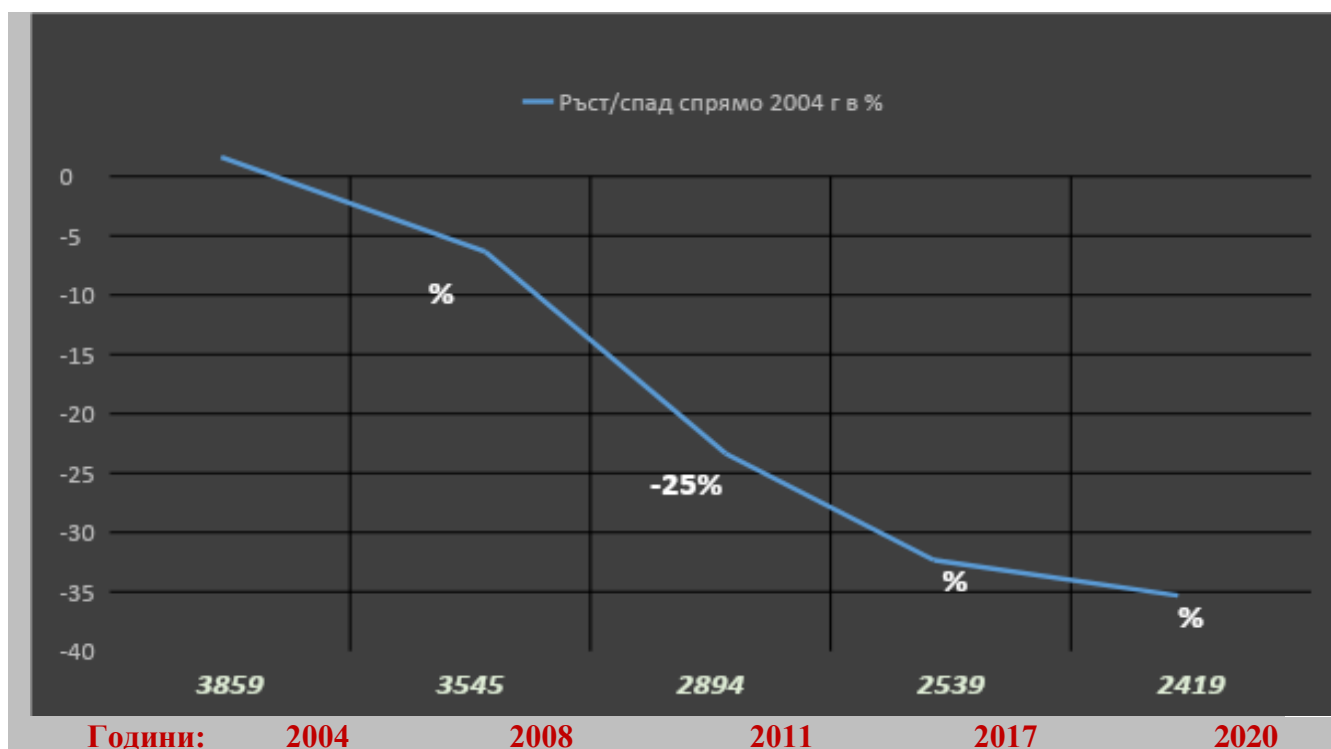
Години	Население в Община Опан
2004	3859
2005	3779
2006	3671
2007	3665
2008	3545
2009	3501
2010	3497
2011	2894
2012	2787
2015	2672
2017	2539
2018	2469
2020 г.	2410

Още по-ясно изпъква тенденцията ако оставим в таблица данните за населението през няколко години.

Таблица 18 : Ръст/спад на населението в Община Опан спрямо 2004 г. в проценти

Година	Население на Опан	Ръст/спад спрямо 2004 г в %
2004	3859	0
2008	3545	-8
2011	2894	-25
2017	2539	-34
2020	2410	-37

Фиг.4: Ръст/спад на населението в % от 2004 до 2019 г. :

Ако разглеждаме данните за цялата област ще забележим сериозни различия по отделни райони. Налице е спад на броя на населението общо за Областта, като това явление се наблюдава и на национално ниво, но той се движи плавно през годините. Процентният спад общо за разгледания период на областно ниво е 15 %, а на национално ниво е 10 %. За областта най – висок процент на спад на населението има в Община Опан – 37 % . Разбира се, миграцията към големи областни градове и към столицата се наблюдава на територията

на всички селски общини. Този процес може да бъде регулиран и от държавата, (според мнозина общинските власти нямат властта и финансите да влияят в такава степен на местните процеси, но все пак те не са напълно безпомощни и в това отношение).

За съжаление, тенденцията за намаляване е постоянна и вероятно ще продължи, но с по-малки темпове и през следващите години, освен ако не се предприемат мерки на национално ниво за задържане на хората в България. Няма преки мерки, които категорично да повлияят нивото на раждаемост – то се променя под влиянието на редица фактори, които правят живота в нашата страна по - сигурен, даващ възможност за развитие и реализация на населението, както и добри перспективи за поддържане на европейски стандарт на живот.

При сравнение на отделни общини и селища изпъкват миграционните процеси от по-малките градове към по-големите и не само. Предполага се, че тази тенденция ще се запази и в следващите години. Тази посока може да се промени с прилагане на подходящите мерки, но трябва да е ясно, че за промяна на тази тенденция се изискват в по - голяма степен национални решения и то с дългосрочна перспектива. Въпреки това, на принципа на подхода отдолу-нагоре, локални мерки и решения имат място и в програмата за реализация на ПИРО Опан. Подробни данни за населението са представени и в следващата таблица, където е представено населението за периода 2010-2019 г. по общини от Област Стара Загора.

Таблица 19: Население на Опан в сравнение с други общини, национално и областно ниво (по НСИ)

Община	2010	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	7504868	7327224	7 202 198	7153 784	7101859	7050034	7000039	6951482
Обл. Стара Загора	315829	30103.2	29633.0	29425.9	292161	290061	287596	284905
Братя Даскалови	9 625	8 546	8 232	8 403	8 261	8 078	7 852	7 832
Гълъбово	14 086	13 238	12 668	12 414	12 109	11 844	11 640	11 372
Казанлък	75 509	72 068	70 422	69 668	69 086	68 555	68 206	67 433
Мъглиж	12 033	10 159	9 916	9 972	9 845	9 785	9 615	9 459
Опан	3 497	2 894	2 703	2 672	2 621	2 539	2 469	2 410

Таблица 20 : Гъстота на населението на кв.км. – сравнение на Община Опан със съседни и националната

Община	Средна гъстота на население към 31.12. - брой									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	68,0	66,4	66,0	65,6	65,3	64,8	64,3	63,9	63,4	62,6
Братя Даскалови	20,0	17,7	17,4	17,2	17,1	17,4	17,1	16,7	16,3	16,2
Опан	13,6	11,2	10,8	10,6	10,5	10,4	10,2	9,9	9,6	9,4

Общината е сред най-рядко населените общини в Южна България – едва 9,4 на квадратен километър или почти 7 пъти по - рядко населена от средните стойности за България. Тя е с по-малка плътност дори от други общини от Старозагорска област, като например Братя Даскалови, която има над 16 души на кв. км. Това обикновено (макар и не винаги) е предпоставка за по-слабо развитие, която трябва да бъде преодолявана с развиването на други потенциални възможности. При тези ниски стойности на плътност на населението, не е чудно, че повечето села в общината са малки и много малки (до 99 или до 199 човека).

Със средна гъстота на населението в общината близо 9 души/км² (средната гъстота на населението за Област Стара Загора е 62 души/км²), общината се нарежда на последно място в областта. Дори при сравнение с целия Югоизточен район - със средна гъстота на населението от 51 души/км² по-ниско от средното за страната – общината очевидно има проблем.

За формирането на облика на общината важна роля играят възрастово-половата структура, естественото движение и външната миграция. От десетилетия тенденцията, която се оформи в национален мащаб, е за преобладаване на жените над мъжете. Тази тенденция не подминава и община Опан. Тук имаме 1 182 мъже и 1 228 жени – т.е., разликата е пренебрежимо малка. Най-благоприятната полова структура за населението в общината би била тази, при която мъжете имат лек превес, запазващ се до пенсионна възраст, а жените имат незначителен такъв в тази възрастова граница. Но в общината съществува традиционния лек превес на жените над мъжете.

Както се вижда от графиката по долу, до 59 годишна възраст, преобладаващото население в общината е от мъжки пол, след това, тренда се обръща и от 60 годишна възраст

преобладават предимно жените. Това се обуславя от факта, че Община Опан попада в селските райони, където необходимостта от тежък физически труд се възлага именно на мъжката част от населението, което е възможно да е причина за превес на женското население след 59 годишна възраст.

Разбира се важна роля във възрастовата структура на населението играе и половата такава. При по – млада възрастова структура е налице по-благоприятна полова структура на населението и обратно, при по-застаряваща – налице е по-неблагоприятна такава. Негативните тенденции по отношение на демографските процеси в страната се отразяват и на тенденциите в самата община, където е видимо, че възрастовата структура е с преобладаващи темпове на застаряване. Ниският процент на раждаемост – едва 2.5 % от населението в общината са деца между 0-4 години, голямата миграция на млади хора в трудоспособна възраст и високата смъртност са част от факторите допринасящи за негативната тенденция в общината. По този начин процесът на застаряване на населението на общината се задълбочава, като състоянието на възрастовата структура на населението оказва влияние върху възпроизводството на населението и върху формирането на трудовия потенциал на общината. През 2020 г. под трудоспособна възраст е едва под 9% от населението на община Опан. Възрастните над трудоспособна възраст са 1153 души или 48% от населението. Около 43% е делът на населението в трудоспособна възраст на 16 и повече години – 1048 души.

Табл.22 : Население в трудоспособна и извънтрудоспособна възраст.

Възрастови категории	всичко	мъже	жени
Общо	2410	1182	1228
Под трудоспособна възраст	209	126	83
В трудоспособна възраст	1048	610	438
Над трудоспособна възраст	1153	446	707

Фигура 6 : Население в трудоспособна и извънтрудоспособна възраст

Естественят прираст е отрицателен, както общо за страната, общо за областта, и така също за община Опан и сравнимата с нея близка община Братя Даскалови.

Таблица 23 : Естествено движение на населението през 2019 г.

Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	61 538	31 515	30 023	108 083	56 118	51 965	-46 545	24 603	21 942
Братя Даскалови	64	32	32	193	107	86	-129	-75	-54
Опан	13	8	5	83	48	35	-70	-40	-30

Сравнението на данните (в таблиците по-долу) между родените и починалите ще ни доведе до извода, че тази негативна тенденция се дължи на едновременното действие в негативна посока и на двата фактора – ниска раждаемост и висока смъртност (30 промили или двойно над средната национална смъртност).

Таблица 24 : Живородени брачни и извънбрачни деца през 2019 г

ОБЩИНА:	Всичко родени	Брачни	Извънбрачни
Общо за страната	61 538	25 591	35 947
Стара Загора	2 794	875	1 919
Братя Даскалови	64	12	52
Гурково	79	18	61
Гълъбово	91	26	65
Мъглиж	109	14	95
Опан	13	-	-

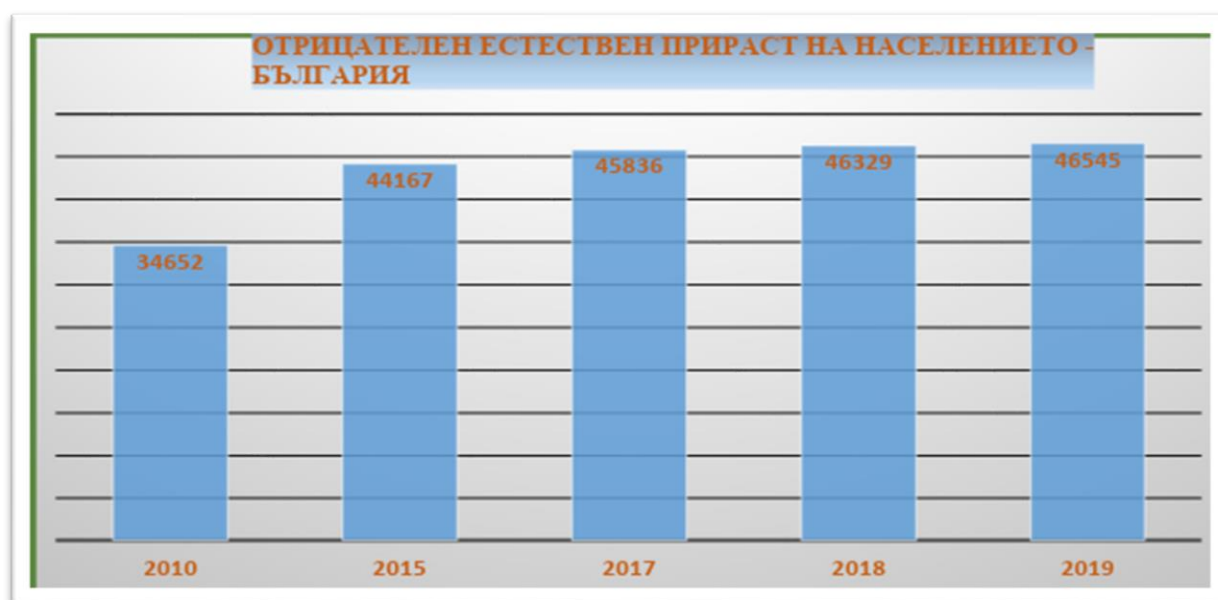
Таблица 25 : Починали в община Опан и съседни общини за 2019 г.

Общини	Общо	Мъже	Жени
СТАРА ЗАГОРА	5 196	2 694	2 502
БРАТЯ ДАСКАЛОВИ	193	107	86

ГУРКОВО	83	40	43
ГЪЛЪБОВО	232	123	109
ОПАН	83	48	35

Нека сравним този отрицателен прираст с данните за цялата страна за последното десетилетие:

Фигура 7: Отрицателен прираст на населението в България

Механичен прираст на населението

Механичният прираст на населението в териториален аспект представлява разликата между броя на заселените и броя на изселените лица във и от територията през календарната година. В следващата диаграма виждаме механичния прираст на територията на Община Опан и съседни общини .

Таблица 26 : Механично движение на населението през 2019 г. (брой)

Общини	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени

Стара Загора	7 223	3 245	3 978	7 781	3 605	4 176	-558	-360	-198
Братя Даскалови	380	179	201	271	122	149	109	57	52
Гурково	139	76	63	94	53	41	45	23	22
Гълъбово	286	137	149	413	182	231	-127	-45	-82
Мъглиж	198	83	115	252	111	141	-54	-28	-26
Николаево	125	62	63	124	66	58	1	-4	5
Опан	102	46	56	91	38	53	11	8	3

Както се вижда, за разлика от повечето общини на областта, както и от средните стойности за област Стара Загора, за **община Опан механичният прираст през последната година е положителен**, макар с малки стойности.

Не само на областно, но и на национално ниво механичният прираст е отрицателен за целия изследван период, но и с ясно изразена тенденция за доближаване до неутрален от 2017 година до края на периода.

Ето какви са данните на национално ниво:

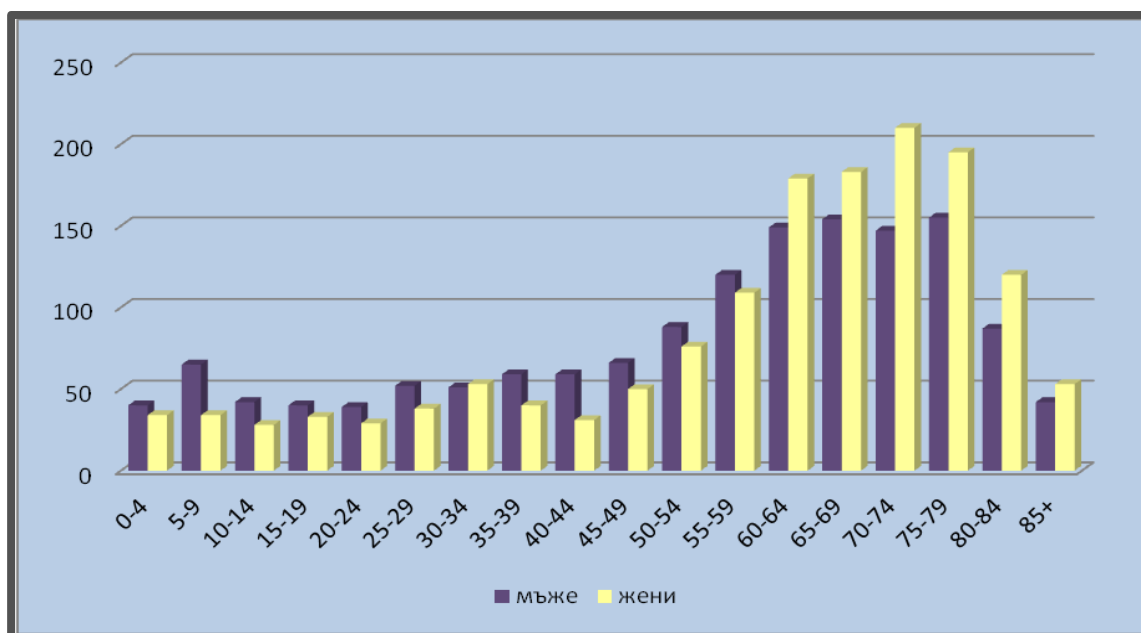
Фигура 8 : Механичен прираст за Република България за периода 2010 – 2019 г., (по НСИ)

Възrastова структура на населението.

Като цяло възрастната структура на населението на общината следва съвсем типичните за чисто селска община параметри – рязко преобладаване на населението в пенсионна и нетрудоспособна възраст (над 65 г.), много нисък дял на младото население и доста нисък на хората от средната възраст.

Фигура 9: Възрастна структура на населението на община Опан - 2019/2020 г.

От таблицата е видно, че делът на хората в работоспособна възраст е доста нисък, което е предпоставка за негативни последици за общината и изместване динамиката на пазара на труда.

Според данни, предоставени от НСИ за проведеното преброяване на населението, 97% от населението на община Опан се самоопределя като българско и 3% - ромско.

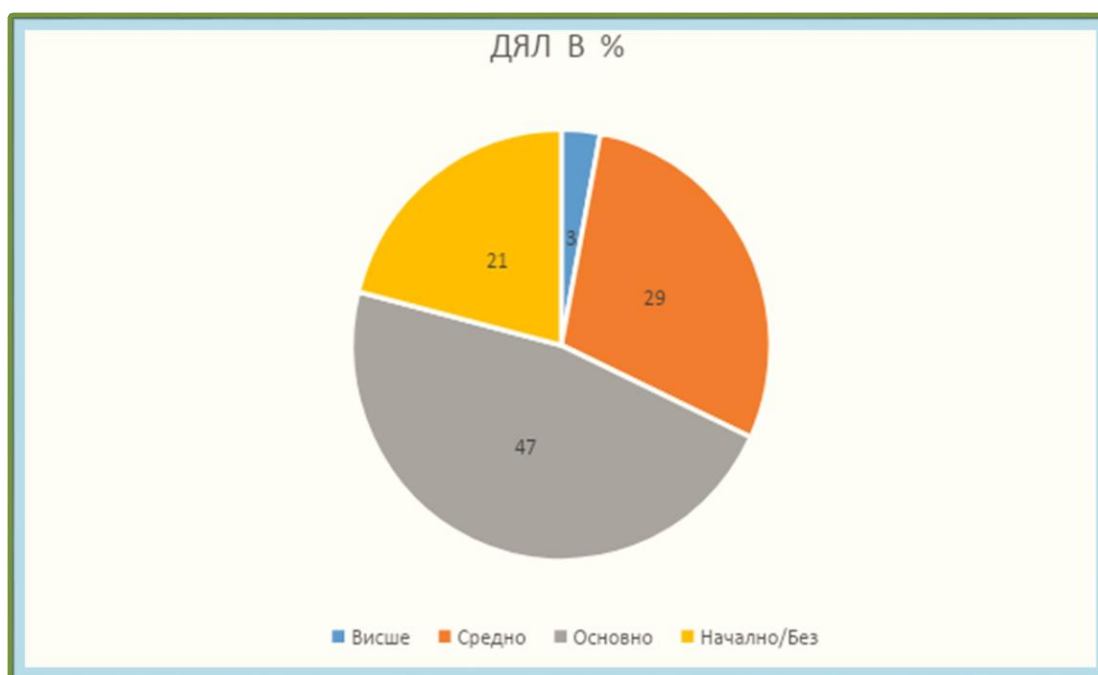
Един от най-важните показатели е образователната структура на населението. Той характеризира възможностите за развитие и качеството на живот в Община Опан. Именно поради тази причина в индекса за човешко развитие в Програмата за развитие на ООН, образованието е включено като структурно образувач елемент. От голямо значение за развитието на общината е състоянието на образователната структура на населението, тъй като от нея зависи мобилността на лицата на пазара на труда, която да гарантира по-висок жизнен стандарт, качество на живот и по-добро заплащане.

Таблица 28 : Населението на Опан по степен на образование

ОБРАЗОВАНИЕ:	ВИСШЕ	СРЕДНО	ОСНОВНО	НАЧАЛНО/БЕЗ
Дял в %:	3,1	29	47	20,9

В общината се наблюдава негативна тенденция и прави впечатление малкият процент на хората завършили висше или полувисше образование – едва 3,1 %, за сметка на големия процент на средните и особено тези, завършили основно образование – съответно 29% и 47%. Близко 21% са хората с начално и незавършено начално или изобщо без образование – практически неграмотни от съвременна гледна точка.

Фигура 10 : Населението на Опан по степен на образование

Основни изводи:

- ❖ Добре образованото население е относително малък дял.
- ❖ Проблем е за фирмите с потребност от квалифицирани специалисти да наемат подходящи местни хора, което може да се окаже пречка за реализиране на инвестиции в общината.

- ❖ Образователният потенциал и наличните квалификации като специализирано образование, но и като професионален опит са на приемливо ниво – но това съотношение става проблем при по-ниските възрастови групи.
- ❖ В детските градини и училищата работят добре подготвени и квалифицирани педагогически кадри с дългогодишен опит. Ежегодно се осигуряват необходимите учебни пособия, дидактически материали и технически средства.
- ❖ Повишаването на образователното ниво в общината е ключово средство за интеграция в икономическия и обществено – политически живот.
- ❖ Образованието е една от основните социални дейности на общината с над 20 на сто от разходите по общинския бюджет.

✓ *Коефициент на икономическа активност*

- ✓ Този коефициент измерва икономическата активност на населението на 15 и повече навършени години. С други думи той отразява какъв е процентът на заетите лица в трудоспособна възраст. Коефициентът се изчислява на база на работната сила (в мерна единица хиляди) – тоест броя на заетите лица в трудоспособна възраст.

За 2019 г. общият брой на работната сила за Република България е 3375.9 хиляди, от които мъже са 1814.3 хиляди, а жени 1561.6 хиляди.

Следващата диаграма показва равнището на работната сила и коефициентите на икономическа активност на населението на Област Стара Загора, като от тази информация може да се направят косвени заключения и за Община Опан, тъй като конкретни данни не са налични. Имайки предвид отчетливото преобладаване на хора с основно образование в общината, можем да направим извод, че не са основната икономически активна част от жителите и.

Ако разпределим процента на икономическа активност по пол, без значение дали на национално, на регионално или на областно ниво, то без съмнение мъжете са по-активният икономически пол.

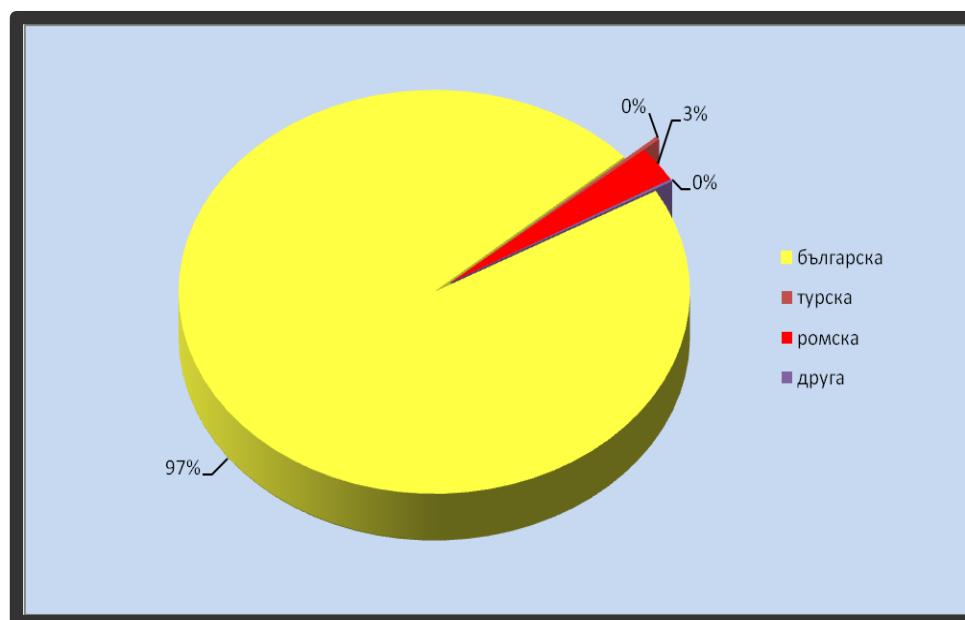
На национално ниво за 2019 г., от 56.6 % КИА, който се формира от 63.4 % икономически активната част от мъжкото население и 50.3 % икономически активната част от женското население. За същата година в Област Стара Загора КИА е 57.1 %, от които 62.6 % от мъжете и 52,1 % от жените.

Количественото измерение на представените данни, представлява естественото движение на населението, което се характеризира с процесите раждаемост, смъртност и

миграция. Изселванията на населението от общината в последните години водят до влошаване на демографските структури, стоящи в основата на проблемите в естественото възпроизводство на населението.

Сред основните и най-важни характеристики на населението е и етническият му състав. Той оказва влияние върху възпроизводството на населението, както и върху общественото поведение и трудовата активност на лицата. През последните години не се наблюдава съществено изменение на етническата структура на населението в общината, поради факта, че демографските тенденции, характерни за общината, се отразяват почти еднакво върху броя на всички етнически групи.

Фигура 11: Етническа структура на Община Опан

В Община Опан най – много са представителите на самоопределящите се с българско самосъзнание – 97% и тези на ромския етнос – 3%.

Коефициент на възрастова зависимост

Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възраст (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години) в края на съответната година. Тази информация за събира от отдел „Статистика на населението и жилищния фонд“ на дирекция „Демографска и социална статистика“ към НСИ.

За Община Опан средната стойност на коефициента на възрастова зависимост за изследвания период (2010 – 2019 г.) е 118.

Таблица 30 : Коефициенти на възрастова зависимост – Опан в сравнение с други

Община	Коефициент на възрастова зависимост към 31.12.									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	46,0	47,5	48,7	50,0	51,2	52,4	53,4	54,5	55,5	56,4
Братя Даскалови	92,3	86,1	86,2	86,4	84,4	80,3	81,7	83,0	83,2	78,7
Опан	106,7	121,6	124,2	124,4	126,0	122,1	118,6	116,3	114,3	108,7

Очевидно, това е един от най-неблагоприятните демографски показатели за Община Опан – средно за последните десет години коефициентът е 118 - а последната година, макар да е леко спаднал до 109, все пак остава над 100 – една изключително тревожна стойност. Макар и средно в национален мащаб. Коефициентът на зависимост също да се покачва, той е все пак средно за десетилетието едва около 51 (последната година – 56), което е ПОВЕЧЕ ОТ ДВОЙНО ПО-МАЛКО от стойността му за Опан. Дори в сравнение с други, съседни и близки по характеристики общини (като напр. Братя Даскалови със среден коефициент 84, а за последната година – 78) ситуацията в Опан в това отношение остава изключително тежка. Очевидно е, че подобрение може да настъпи само при създаване на условия за привличане и задържане на младо или на средна възраст трудоспособно население

Промени в ЖИЛИЩНИЯ ФОНД И ДОМАКИНСТВАТА

В повечето населени места на общината домакинствата се състоят средно от максимум двама души. Нека да видим и какви са характеристиките на жилищата на тези домакинства.

Таблица 31: Основни характеристики на жилищния фонд в община Опан към 2016 г.

Показатели	Мерна единица	2016 г.
Жилищни сгради	Брой	2686
По материал на външните стени на сградата		
панелни	Брой	15
стомано-бетонни	Брой	11

тухлени	Брой	2119
други	Брой	541
Жилища	Брой	2703
По брой на стаите	Брой	2703
едностаини	Брой	36
двустаини	Брой	731
трестаини	Брой	983
четирестаини	Брой	693
петстаини	Брой	150
с шест и повече стаи	Брой	110
По форма на собственост	Брой	2703
Държавни и общински	Брой	7
На частни юридически лица	Брой	10
На частни физически лица	Брой	2686
Полезна площ	кв. м	178285
жилищна	кв. м	148586
спомагателна	кв. м	23920
площ на кухни	кв. м	5779

Източник: Национален статистически институт

Към 2016 г. в община Опан има 2686 жилищни сгради. Общият брой на самостоятелните жилища е 2703, с полезна площ 178285 кв.м. и жилищна площ 148586 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2016 г. е 57 кв.м. По брой на стаите преобладават двустаини и трестаини жилища – общо 1714 броя или 63%. По вид на конструкцията 2119 сгради (около 79%) са масивни/тухлени, 11 сгради са стомано-бетонни, панелни - 15 и други - 541.

Остарелият и амортизиран жилищен фонд е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики на значителна част от сградите. Външните стени на повечето стари сгради имат до пет пъти по-големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство. В масовия случай сутерените и таванските плочи на съществуващия жилищен сграден фонд са без топлоизолация. Топлинните загуби през прозорците и балконските врати са над 50% и се дължат предимно на ниските топлоизолационни качества на използваната дограма и некачествен монтаж, лошото физическо състояние на фасадите на сградите и конструкциите. Към 2018 г. Община Опан разполага с 21 сгради, общинска собственост, от които само една - ОУ „Христо Ботев“ с. Опан има обследване за енергийна ефективност и са изпълнени предписаните мерки, отговарящи са енергопотребление енергиен клас В. Читалищата в селата Тракия и Васил Левски също са санирани, но нямат сертификати за енергийното потребление. Данните в Таблица 12 показват, че всички сгради от общинския сграден фонд на Община Опан подлежат на задължително енергийно обследване, тъй като са с РЗП повече от 250 кв.м.

Въпреки известен успехи по време на прилагането на О П Р 2014-2020 г., като цяло общинският сграден фонд на Община Опан е морално остарял. Повечето сгради са с ниски качества по отношение на топлотехническите характеристики на стени, под и остъкления на фасадите. Външните стени са изпълнени с ниски топлотехнически характеристики и изискват допълнителна топлоизолация. Сградите са строени предимно в средата на миналия век и в общия случай се нуждаят от сериозни инвестиции в сферата на енергийната ефективност. Това е задача, която остава за следващия програмен период – 2021-2027 г.

Заетост и безработица

Данните към 31.12.2019 г. показват, че има **увеличение на икономически активното население** в Община Опан и че безработицата не е особено голям проблем тук (в данните не са отчетени ефектите от въздействието върху местната икономика на пандемията от КОВИД 19 през периода 2020-2021г., които се очаква да станат известни скоро). Въпреки всичко община Опан остава на една от последните позиции в областта по наети лица и се нарежда на предпоследно място като представлява 0.4% от икономически активното население. Средно-годишната работна заплата в общината е 5 572 лв. или това прави по 464 лв. на месец. По този показател общината отново се нарежда на предпоследно място спрямо област Стара Загора, където средния доход на заетите лица е 8 120 лв., въпреки възхода, в който тя се намира от 2007 г., когато средната годишна работна заплата в общината е била 4 187 лв. или за период от 5 години, повишението в годишната работната заплата е 24.9 %.

Безработица

Поради факта, че община Опан се намира в район, в който е преобладаващ отрасълът селско стопанство, работната сила силно се влияе от месеците, през които се осъществява

този отрасъл – лято/есен. През останалите месеци на годината безработицата в общината варира, като отбелязва най-високи стойности, през зимния и пролетния период, поради липсата на търсене на работна ръка. Именно това води до създаване на голяма група от хора, които формират временна заетост през летния сезон, когато има най – много полска работа и най – голяма безработица през зимния сезон, когато е налице по-малко полска работа. Местните хора работят основно в комплекса „Марица-изток“, отскоро и в новооткрития завод на „Варок“ в Димитровград, а работодателят осигурява превоз. **Поголемите работещи фирми са свързани с хранително-вкусовата промишленост** -- „Аякс“ със свинекомпекса в Пъстрен, и „Дилмано, дилберо“ в Ястребово, известна с производството на консерви от плодове и зеленчуци, а в плановете влиза и изграждането на оранжерии. Общината работи добре с тях, дори са направили отстъпка в таксата за смет, защото са преценили, че досега фирмите са плащали повече, отколкото получавали като услуга.

Още един фактор, влияещ върху заетостта на Община Опан е липсата на достатъчно нови предприятия, които да ангажират по-голям брой заети лица. Към 2019 г. съществуват 88 предприятия, от които 82 са микропредприятия. От тях 31 бр. или 36.5% от съществуващите са в селското и горското стопанство, а 19 бр. или 22.3% от съществуващите са в областта на търговията и ремонтите на МПС. Предприятията се категоризират предимно като микропредприятия с до 10 души, а нови предприятия, които да поемат остатъчната работна сила, почти не се създават. Въпреки това, сравнено с 2008 г. се наблюдава положителен темп на растеж при новооткритите предприятия. Липсата на външни инвестиции в общината също допринася за нейното по-слабо развитие и възможността за реализация на безработните лица.

Факт е, че реализацията на безработни лица на пазара на труда се влияе и от пола, възрастта, професионално-квалификационните и образователните характеристики на безработните лица. Поради тези причини е добре да се провеждат мерки и политики за повишаване квалификацията на безработните лица. Преобладават лицата със средно образование – 816 души, основно образование – 1326 души и под основно образование – 157 души, докато делът на висшистите – 81 души е много под средния за Област Стара Загора – 4737 души. Това означава, че по-образованите хора не виждат възможности за реализация в рамките на местната икономика и напускат общината.

Таблица 32 : Ниво на безработицата на Опан и други общини по години

Община	Равнище на безработица към 31.12. в %.									
	(актуални към 31.12 на посочената година)									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2019
България	9.1	9.2	10.4	11.4	11.8	10.7	10.0	8.0	7.1	6.1

Средно за област Стара Загора	11.1	10.8	19.0	22.8	25.6	23.7	23.1	16.8	13.1	9.2
Братя Даскалови	21.7	20.0	35.7	40.9	44.5	45.5	46.3	39.7	34.1	28.8
Гълъбово	5.3	6.4	9.4	10.4	11.6	9.8	10.4	8.0	6.2	5.4
Казанлък	7.0	5.9	7.1	9.4	7.7	5.6	4.9	3.9	3.6	3.6
Мъглиж	12.1	12.3	27.2	32.8	36.5	33.0	30.7	17.3	12.2	6.9
Опан	6.0	6.5	12.7	15.9	22.6	14.5	16.5	10.3	4.6	4.1

Равнището на безработица в община Опан намалява значително с 6,2 пункта през 2019 спрямо 2016 г. През 2018 г. по официални данни средномесечният брой на регистрираните безработните лица в общината е 26, а равнището на безработица – 4,1%. Безработицата в общината е със стойности по-ниски от средните за област Стара Загора – 4,2% и за страната - 6,1% към края на 2018 г.

Въпреки регистрирания спад на безработицата, пазарът на труда в община Опан се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки. По програми и мерки за заетост през 2018 г. са наети на работа 12 лица, от тях по проекти, финансирани от ОП „Развитие на човешките ресурси” - 7 лица, по Регионална програма за заетост – 4 лица и по програмата „Старт в кариерата” – 1 лице.

Здравеопазване

За да бъде конкурентноспособна една община, освен добре образован и квалифициран човешкият капитал, трябва да има и добре развито здравеопазване.

Община Опна е една от малкото общини, в които няма нито едно лечебно заведение и ползва седемте лечебни заведения на съседната община Стара Загора и тези в съседните Раднево и Гълъбово.

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Опан се осигурява от две индивидуални практики за извънболнична първична медицинска помощ и три стоматологични практики, както следва: общопрактикуващи лекари – 1 практика в с. Опан и 1 практика в с. Тракия и 3 бр. стоматолози в селата - с. Опан, с. Тракия и с. Ястребово.

Таблица 33: Население на един лекар и стоматолог в община Опан 2014-2017 г.

Година	2014	2015	2016	2017	2019
Население на едни лекар	901	1336	2621	846	1205

Население на едни стоматолог	1352	2627	2621	2539	1205
------------------------------	------	------	------	------	------

Таблица 35: Справка - брой население на един лекар съседни общини.

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо за страната	250	246	242	238	236	235
Стара Загора	231	227	235	233	241	246
Братя Даскалови	1372	1681	2065	2020	1570	1118

Броят на пациентите на един лекар в община Опан се увеличава значително от 2014 до 2016 г., но след това намалява от 2621 лица през 2016 г. на 846 лица през 2017 г. и отново се вдига до над 1000 през 2019/2020 г. Пациентите на един зъболекар се увеличават от 1352 през 2014 г. на 2539 през 2017 г. , а през 2020 са също 1205. Това означава, че натоварването на един лекар е 4 пъти по-голямо отколкото в големия център Стара Загора, но съвсем сравнимо с това в други селски общини от региона (като напр. Братя Даскалови).

Спешната медицинска помощ, специализирана доболнична и болнична помощ се осигуряват в областния град Стара Загора. В общината няма аптеки. Най-близката болница е в гр. Стара Загора, което е признак за ниско качество на предлаганите здравни услуги в общината.

Социални услуги

Община Опан от няколко години се стреми да разработва и разширява мрежата от предлагани социални услуги. Работата е насочена към предоставяне на социални услуги на застаряващото население, като се използват максимално възможностите на Националните програми.

В Община Опан се предлагат някои социални услуги, като основните предизвикателства са свързани със самотно живеещите стари хора, пенсионери с ниски доходи, които могат да се обслужват сами. В община Опан е планирано да се изгради Дневен център за стари хора, който да осигури храна, лични и социални контакти, както и необходими консултации. Изграждането на дом за стари хора би позволило предоставянето на услугата за стари и самотни хора - 24-часово обгрижване.

През последните години в Общината се предоставят следните социални услуги: **Личен асистент, Обществена трапезария и Домашен социален патронаж**. Има идеи и за и нови социални услуги и дейности на територията на общината.

Капацитетът на услугата Домашен социален патронаж е 70 места. Услугата се предоставя в 13-те населени места от територията на общината. личен на 120 места, считано от 01.01.2019 година.

Към настоящия момент община Опан, в качеството си на доставчик, предоставя на своите жители следните социални услуги:

„Домашен социален патронаж“ - специализирана дейност към Община Опан за предоставяне на комплекс от социални услуги в зависимост от нуждите на потребителите.

„Личен асистент“ – по реда на Закона за личната помощ е делегирана от държавата дейност - услуга, подпомагаща задоволяване на ежедневните потребности от личен, домашен и социален характер.

Към настоящият момент в услугата са включени 22 лица.

„Асистентска подкрепа“ – по реда на Закона за социалните услуги е делегирана от държавата дейност. Предоставя се за лица в над трудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност, и за деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват асистентска подкрепа, помощ за осигуряване на асистентска подкрепа или за които не се получава помощ за грижа в домашна среда по реда на друг закон. В услугата са включени 16 лица.

Култура

На територията на общината има регистрирани 14 читалища (дори в неголямото с. Столетово вече има две!). Основните цели и задачи на читалищата са да съхраняват, развиват и обогатяват традициите и обичаите сред населението. В някои от селата членовете на читалищата са подредили сборки от оригинални местни народни носии и етносборки от живота на селата в миналото. Село Венец е родното място на художника Теньо Желев. В читалището има зала в която са подредени около 60 картини, подарени от художника по повод 1300 години от създаването на България. В повечето населени места от общината всяка година се провеждат празници на селата – събори. Празника на село Опан е празник и на община Опан и се провежда на Свети дух. Към читалищата има образувани фолклорни групи за автентичен фолклор, които вземат участие в различни национални и регионални фестивали – Копривщица, Международен фестивал за двугласно пеене - Неделино, „Балкан фолк“ – Велико Търново и др. Фолклорните групи участват в надпявания и на традиционните събори на населените места.

В читалището в село Опан има оборудвана компютърна зала, която се ползва с популярност сред населението. Читалищата в село Опан и село Васил Левски участват в

проект „Глобални библиотеки“. Успешното им участие в проекта осигурява стабилност на информационните, образователните и културни инициативи сред населението.

Но голяма част от залите и сградите, използвани за културни нужди, са в лошо състояние (10 от 13).

Културният календар на община Опан е изпълнен с чествания на много национални, традиционни и местни празници, провеждане на фестивали, събори и други събития. Сред тях са Деня на самодееца, Посрещане на Първа пролет и Деня на Одринска Тракия, Конкурс за плетиво „Вълшебна бримка“, певчески фестивал „С песните на Вълчо Иванов“, Празник на розата, Фолклорно надпяване „Петкана Захариева“, Регионален фестивал на художествената самодейност и др.

Най-новият ПРОЕКТ НА СНЦ „МИГ ГЪЛЪБОВО – ОПАН“ е с Фондация „АТЕЛИЕ ЗА КУЛТУРА И ИЗКУСТВО“. Подписан е договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020, съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Общата стойност на проекта е 19 018.00 лв., а безвъзмездната финансова помощ – в размер на 100% от одобрените разходи и се предоставя за реализирането на проектно предложение „Отворено за Опан“, по процедура BG06RDNP001-19.064, МИГ Гълъбово – Опан подмярка 7.1 „Територията МИГ Гълъбово – Опан ни обединява“. Проектното предложение „Отворено за Опан“ е насочено към организиране и провеждане на месец на културно, историческо и природно наследство в община Опан под мотото „Моят роден край“, което напълно съответства на основната цел на проекта. В рамките на месеца ще се проведат:

– четири творчески работилници, в които децата ще опознаят миналото си, природните дадености, фолклорните традиции, обичаи и носии на региона и ще ги претворят и съхранят в картини;

– детски арт празник с изложба на произведенията на децата, отразяващи културно – историческото наследство, традициите и обичаите в община Опан.

4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

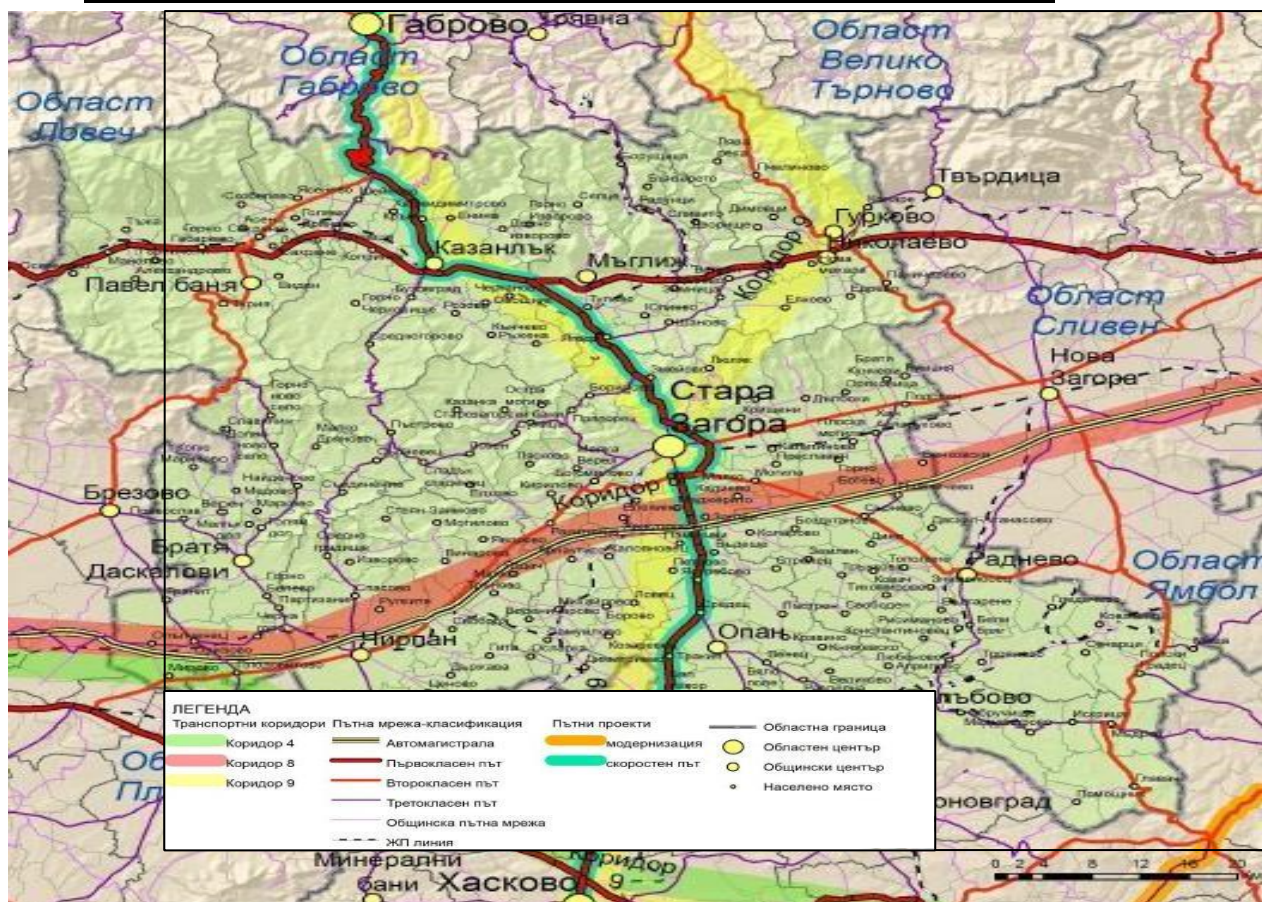
4.1 Транспортна инфраструктура

Транспортната инфраструктура на Община Опан носи типичните белези на селските райони и общини. Общата дължина на пътната мрежа в територията на община Опан е 78,8

км., от които: I клас – 20,1 км., III клас – 28,5 км. и 30,2 км. общински пътища. През територията ѝ преминават първокласен път I-5 Русе – Стара Загора – Капитан Андреево, който е част от общеевропейския транспортен коридор № 9, третокласен III – 503 Средец – Опан – Симеоновград, свързващи северната граница на България с южната до Турция и Гърция и третокласен път Опан – Гълъбово. В близост от север преминава и общеевропейския транспортен коридор № 8 – автомагистрала „Тракия“. Извършена е рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа с граници общ. Гълъбово- Княжевско – Кравино – Пъстрен – граница общ. Стара Загора. Това е подобрило транспортния достъп за 20 % от населението на общината. Но не по-малко от още 17км. от общинската пътна мрежа се нуждае от основен ремонт. Наложително е също така ремонтване на улиците в населените места.

Близостта до големия център Стара Загора, до автомагистрала „Тракия“ и другите съществуващи транспортни връзки са благоприятен фактор за развитие на общината като цяло.

Фигура 12: Транспортна мрежа на Община Опан и околностите

Обществен транспорт

Към момента на територията на община Опан не функционира вътрешна общинска схема за обществен транспорт. Обслужващите автобусните линии са част от областната

транспортна схема на Стара Загора. Тези линии не са достатъчни да осигурят транспортните нужди в общината. Необходимо е създаване на общинска транспортна схема, която да обслужва всички населени места и да ги свързва с общинския център с. Опан. Подчертаването на предимствата на обществените транспортни системи може да допринесе за географската и социална интеграция между населените места и да осигури равен достъп до пазара на труда и социалните услуги в общината.

Водоснабдителна мрежа и мрежи за отпадни води

Населението и бизнеса в община Опан се обслужват от „ВиК”, гр. Стара Загора. Изградени са водоснабдителни системи за всички населени места, но поради проблеми с експлоатацията, непрекъснатите аварии и малкия брой консуматори в едно от селата от общината – Столетово в момента няма водоподаване. Поради тази причина дялът на водоснабденото население е 89,4%, което е по-ниско от средното равнище за страната. При това, само дял от 65,4% разполага с водопровод вътре в жилището. Останалите черпят вода от външен водопровод. Средното потребление на вода в общината остава по-ниско от това за страната и два пъти по-ниско от препоръчаните равнища на потребление (130 литра на ден). Водопроводната мрежа е силно амортизирана, честите аварии водят до големи загуби на питейна вода.

Наложително е ремонтване в по-голямата част от вътрешната водопроводна мрежа.

Междувременно на територията на общината има изградена частична канализационна мрежа единствено в село Опан, в останалата част се използват септични ями, които не са в добро състояние и са една от причините за инфилтриране на питейните води.

Електро и газоснабдяване

Всички населени места в общината и населението в тях е електрифицирано. В десет населени места от общината са изградени и въведени в експлоатация Фотоволтаични централи - 20 бр. със ЗП над 53 хкв.м. и мощност около 16 MW. Издадени са разрешения за строеж на още 15 броя фотоволтаични системи. Като общата им застроена площ ще е над 10041 кв.м.

Енергийна мрежа

Основен източник на електроенергия за община Опан е общата електроенергийна система на страната. Всички населени места са електроснабдени. Към настоящия момент ЕСО ЕАД има планирано инвестиционно намерение да се проектира и изгради нова

въздушна електропроводна линия (ВЛ 400 kV) успоредно на съществуващата ВЛ 400 kV „Иван Попов“, на територията на община Опан.

Производството и разпределението на енергия е представено от:

Когенерационна ТЕЦ на „Коген-Загоре— ООД, с. Ястребово за производство на ел. енергия и пара.

Изградени са и въведени в експлоатация 18 броя фотоволтаични централи в селата: Бял извор, Бяло поле, Васил Левски, Княжевско, Кравино, Опан, Пъстрен, Средец и Ястребово. В с. Опан има изградено предприятие за био-горива, което не е въведено в експлоатация.

Външна осветителна уредба

Външната осветителна уредба на територията на общината е добре изградена и задоволява нуждите на населението от светлина в тъмната част на денонощието. Гъстотата на разпределителната мрежа на уличното осветление е добре развита е и осигурява захранването на всички населени места.

Системата за улично осветление представлява съвкупност от захранващи източници, разпределителна електрическа мрежа, стълбови линии и арматура, както и сравнително еднотипни осветителни тела.

През 2016 г. и 2017 г. със средства на Община Опан в размер на 167 158 лева е осъществена реконструкция и модернизация на уличното осветление във всички села на общината – поставени са общо 1229 броя нови LED осветителни тела. На територията на общината е изградено енергоспестяващо улично осветление, като всяка година се извършва профилактика и подмяна на аварирали осветителни тела във всички населени места с цел изграждане на максимално икономична система за улично и обществено осветление.

Газификация

До община Опан са изградени отклонения от южния клон на националната газопреносна мрежа - Газоснабдителен регион Тракия. Газифицирането се осъществява от „Ситигаз България“ ЕАД. Към края на 2017 г. единствената газифицирана обществена сграда е тази на ОУ „Христо Ботев“ с. Опан.

Предимствата на природния газ като екологосъобразно и енергийно ефективно гориво ще го налагат все повече като предпочитан енергиен източник, особено за битова газификация, предвид сериозното изоставане на България в сравнение с европейските страни. Като основен фактор върху развитието на газоразпределителните мрежи влияе интересът на населението към използването на природния газ като енергиен източник. В тази връзка, под въпрос са финансовите възможности на по-голяма част от потенциалните потребители, които биха се възползвали от тези предимства.

Слънчева енергия

От оценката се налага извода, че **теоретичният потенциал представлява внушителен ресурс, но практическото му приложение все още не е достатъчно изследвано** във всички направления. Въз основа на оценените теоретичен потенциал, при значителни ограничителни условия е извършена оценка само на част от техническия (достъпния) потенциал. Последната включва оценка за оползотворяване на слънчева енергия за загряване на вода за битови нужди на общински сгради. Избрана е технология за изграждане на инсталации със слънчеви колектори, които да се разположат на покривите на сградите. Покривната площ, която участва в оценката представлява 0,0002 % от общата територия на общината, върху която попада слънчева радиация.

При създадената правна среда и стимули, въвеждането на фотоволтаичните системи може да бъде разделено на две основни направления:

- изграждане на PV системи до 100 kW за задоволяване нуждите от електроенергия на сгради и стопански обекти;
- изграждане на PV системи за производство, присъединяване и продажба на електроенергия за електроенергийната система на страната.

Генерирането на електроенергия от фотоволтаични слънчеви системи е предмет на проучване, оценка на възможностите за изграждане на този тип системи и оценка на реалните ползи за общината.

На територията на община Опан са изградени и въведени в експлоатация 18 броя фотоволтаични централи, представени в следващата Таблица 51.

Таблица 37: Фотоволтаични електроцентрали на територията на община Опан към 2017г.

ФТЕЦ	Населено място	Мощност kW	Площ дка	Собственик
„Волгенерджи Средец“	с. Средец	22,8	0,456	„Волгенерджи“ ООД
„Брек – Бяло поле“	с. Бяло поле	102,6	2,052	„Брек“ ЕООД
„Соларис Ястребово“	с. Ястребово	150,2	3,0042	ЕТ „Соларис - АИ - Кристиян Илиев“

„Селина Груп – Кравино“	с. Кравино	89,3	2,23	„Селина Груп“ ЕООД
„Терес“	с. Бял извор	4890	120,225	„Терес“ ЕООД
„Шабла Вю“	с. Бял извор	3521	88,025	„Шабла Вю“ ЕООД
„ПСП Здравец“	с. Бял извор	4250	106,25	„ПСП Здравец“ ЕООД
„Антон Иванов“	с. Васил Левски	71,28	1,782	ЕТ „Антон Иванов“
„Солар поинт“	с. Васил Левски	84,24	2,1	ЕТ „Солар поинт - Свилен Георгиев“
„АС Солар – Княжевско 2“	с. Княжевско	102,6	2,565	„АС Солар 01“ ЕООД
„Екостар – Пъстрен“	с. Пъстрен	74,1	1,8525	„Екостар – С“ ЕООД
„Екостар – Пъстрен 2“	с. Пъстрен	199,41	4,98525	„Екостар – С“ ЕООД
„Солмейт – Средец“	с. Средец	199,64	4,991	„Солмейт“ ЕООД
„АПК Павликянов“	с. Сняжевско	99,9	2,4975	„АПК - Павликянов“ ЕООД
„Коси Транс“	с. Васил Левски	149,04	3,726	„Коси Транс“ ООД
„Коси Транс - 2“	с. Васил Левски	149,04	3,726	„Коси Транс“ ООД

„Средец“	с. Средец	97,2	2,43	„Солар Енерджи 2000“ ЕООД
„Родес – Средец“	с. Средец	64,8	1,62	„Родес – 08“ ООД

Комуникационни мрежи

Териториалната структура на ИТ бранша се обуславя от демографското разпределение на населението и интереса на чуждестранните инвеститори към селища с добре изградена инфраструктура и ключово географско разположение. По тази причина ИТ бизнесът е съсредоточен в големите градове, докато в малките населени места реализация намират само доставчици на услуги за крайни потребители, търговци на дребно и големи търговски вериги със силна ценова политика, целящи популярност на търговската марка и разширяване на пазара.

По данни на Европейската обсерватория за информационни технологии развитието на електронните съобщения в световен мащаб в последното десетилетие се доминира от мобилните гласови услуги и интернет, следвани от мобилния ширококолов достъп. Фиксираният ширококолов достъп се характеризира с нисък темп на растеж, докато фиксираният телефонни услуги следват тенденцията на намаляване от предходните години. Именно доброто покритие на мобилните услуги допринася за конкурентното поведение на общината и привлича повече инвеститори.

Трите мобилни оператора имат на 100 % покритие на всички населени места на територията на общината и осигуряват безпроблемната комуникация с външния свят. Интернет услуги се предоставят от няколко доставчика.

2.2. СТЕПЕН НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПР НА ОБЩИНА ОПАН

Конкретните резултати по изпълнението на Общинския план за развитие на община Опан са проследени чрез изпълнените проекти и инициативи с принос към ОПР. За тази цел са проучени следните източници на информация:

- Списъци с изпълнявани през 2014 - 2019 г. проекти от община Опан, които не са финансирани от Европейски съюз (ЕС);
- Годишни доклади за изпълнението на ОПР Опан за 2014, 2015 и 2016 г.;
- Справки за изпълнението на капиталовите програми в община Опан през 2014 - 2016 г.;
- Публикации за проекти на уебстраницата на Община Опан (<http://www.opan.bg/bg/>) и в местни медии.

В разработването на оценката, проучването на проектите в община Опан е разделено на три категории, което ясно показва степента на изпълнение на ОПР Опан. Категориите са следните:

- Проекти и инициативи, които са завършени през отчетния период. Тази категория включва проекти и инициативи, които са започнати преди утвърждаването на ОПР Опан 2014-2020. Мотивът за разглеждането им е свързан с техния принос към постигането на приемственост между развитието на общината през изминалия и настоящия програмен период. Именно тази категория, показва, дали общината реализира проекти от предишния програмен период или е привлякла финансиране за нови;

- Проекти и инициативи, които са изцяло реализирани през отчетния период;
- Проекти и инициативи, които са в процес на реализация със сключен договор,

Въпреки че реалното финансово изпълнение на първата и последната категория излизат извън рамката на отчетния период, настоящата оценка ги разглежда като неразделна част от усилията и предприетите действия за развитие, които съответстват на целите и приоритетите на ОПР.

ВИЗИЯ В ОПР

Приетата визия, представляваща желаното и постижимо състояние на Община Опан към 2020 г. и определяща рамката за реализация на плана е:

Община Опан - място, което осъзнава и ефективно използва своя

потенциал за устойчиво развитие, създаване на нови работни места, развива селското стопанство, промишлено производство, бизнеса, туризма и съхранява природата, културно-историческо наследство и традиции.

ОБЩА И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Главната или **Общата цел** за развитие в периода 2014 - 2020 г. е „*възвръщане на облика и привлекателността на Община Опан за живот с повишен стандарт, конкурентно селско стопанство, модерна инфраструктура, високо ниво на качеството на предоставените услуги и повишена заетост.*“

С оглед на поставената обща цел Общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г. поставя следните **стратегически цели**:

- **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 - РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА;**
- **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 - ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ И РАВНИЩЕТО НА ЗАЕТОСТ;**
- **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 - ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И СВЪРЗАНОСТТА НА ТЕРИТОРИИТЕ;**
- **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 - ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ И ВИСОКО НИВО НА КАЧЕСТВОТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ УСЛУГИ.**

Приложена е следната методика за качествена оценка на количествено измеримите показатели:

Процентно съотношение изпълнение (в %) към 2020 г.	Качествена оценка на изпълнението	Точки
0 (неизпълнение) - 15	слабо изпълнение	1
от 16 до 40	умерено изпълнение	2
от 41 до 60	добро изпълнение	3
от 61 до 80	много добро изпълнение	4
над 80	отлично изпълнение	5

Оценката на първоначалните резултати е разгледана по приоритети във всеки, от които са заложили специфични цели и конкретни мерки към тях, като по този начин се

откроява кои от тях са изпълнени, неизпълнени или текущи, съответно има, или няма напредък по тях. След това е представено обобщение на техническото изпълнение на планираните проекти от Програмата за реализация по всеки един приоритет. По този начин се открояват проектите, които не са стартирали и следва да се приоритизират за изпълнение към 2020 г. или да се прехвърлят към ОПР Опан 2021-2027 г.

ПРИОРИТЕТИТЕ, чието изпълнение опитваме да оценим, са:

Приоритет 1 - Устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство

Приоритет 2 - Повишаване на конкурентоспособността на местните предприятия и насърчаване на предприемачеството.

Приоритет 3 - Развитие на човешките ресурси,

Приоритет 4 - Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места,

Приоритет 5 - Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата и опазване на околната среда,

Приоритет 6 - Добро управление в полза на местната общност и бизнеса.

1. Резултати от изпълнението на Приоритет 1

Приоритет 1. „Устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство“ е насочен към устойчиво управление на земите и горските ресурси, запазване на биологичното разнообразие, възстановяване качеството на почвите, намаляване на риска от възникване на пожари и на щетите причинявани от тях, както и подобряване условията за развитие на екологичен, познавателен, ловен и био туризъм.

Приоритетът включва две специфични цели, постигането на които ще създаде предпоставки за устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки.

Изпълнение на Специфична цел 1.1. Развитие за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси

По *Мярка 1.1.1. „Адаптиране на структурата на стопанствата за балансирано развитие на аграрния сектор и модернизация на материалните активи“* е финансиран

проект по подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства“ по Програмата за развитие на селските райони. Проектът е насочен към създаване на 180 дка насаждение череша, ремонтране на сграда и закупуване на линия за електронно сортиране на череша във водна среда. По Програмата за развитие на селските райони са финансирани още 2 проекта по подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ и подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“. Одобрена е и субсидия за проект „Реконструкция и модернизация на рибовъдна ферма за топлолюбиви видове риби в с. Опан“ по Мярка 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата“ по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“.

Осъществени са още и малки проекти за Модернизирване на земеделски стопанства в община Опан:

- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Жеко Минчев.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Слави Славов.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Валя Петкова.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Драгомир Делев.

Специфична цел 1.2. Насърчаване за научно-изследователска и развойна дейност за устойчиво земеделие По тази специфична цел е заложена *Мярка 1.2.1. „Насърчаване на съвместните дейности на земеделски производители и научно-изследователските институции в сферата на земеделието“*, по която няма информация да са изпълнени дейности.

Можем да оценим изпълнението на мерките по Приоритет 1 като „отлично“ и приблизително равно на 115%. Най-успешно е изпълнението на *Мярка 1.1.1. „Адаптиране на структурата на стопанствата за балансирано развитие на аграрния сектор и модернизация на материалните активи“* са изпълнени всички проекти, но по останалите има частично изпълнение или липсва такова. Текущото техническо изпълнение се дължи на изпълнените и текущи проекти, финансирани по Програмата за развитие на селските райони. Неизпълнението на дейностите, свързани с внедряване на нови технологии и иновации в земеделските производства е породено от недостатъчните средства на селскостопанските предприятия, както и забавянето на приемането на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г., което възпрепятства и кандидатстването за финансиране на проекти.

Финансово изпълнение на Приоритет 1

Ако имаме предвид изпълнените и текущи проекти и дейности , като включим и проекти, които още се изпълняват прези 2019-2020 г. , както и проекти и дейности, които нямат финансово измерение , можем да направим приблизителна оценка на финансовото изпълнение на Приоритет 1 на 110%. Този добър резултат е постигнат най-вече от изпълнението на проекти, като *Проект „Създаване на 180 дка насаждение череша, ремонтране на сграда и закупуване на линия за електронно сортиране на череши във водна среда“ по подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства“ - 1 подкрепено предприятие - за 2 322 000 лв,* и също на *Проект по Мярка 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата“ - реконструкция и модернизация на рибовъдна ферма за топлолюбиви видове риби в с. Опан – за 1 258 000 лева.*

По проектите за Модернизиране на земеделски стопанства в община Опан :

- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Жеко Минчев.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Слави Славов.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Валя Петкова.
- Развитие на стопанството и стопанската дейност. Проект на ЗП Драгомир Делев.

Са усвоени общо 76 000 лева, а по всичкидруги проекти 1 345 х.лв.

По тази причина финансовото изпълнение на Приоритет 1 може да се окачестви като „отлично“. Общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие е равен на 4,5 милиона лева или 12% от цялата индикативна програма.

Резултати от изпълнението на Приоритет 2

Приоритет 2 „Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика за подобряване на жизнения стандарт, устойчивата заетост и доходите на населението“ е насочен към повишаването на конкурентоспособността на местната икономика, на отделните ѝ сектори и фирмите. Усилията по този приоритет са фокусирани върху предоставянето на целенасочена подкрепа за съществуващия малък и среден бизнес, повишаване на предприемаческата активност на местно ниво за създаването на нови малки и средни предприятия и привличането на чужди инвестиции в общината. Приоритетът цели повишаване на местната заетост, увеличаване доходите на населението и засилване на

мотивацията му да остане в общината.

Приоритетът се реализира посредством 2 специфични цели.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки или специфични цели, когато мерки не са реализирани.

Изпълнение на Специфична цел 2.1. Подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на малкия и средния бизнес

По Мярка 2.1.1. „Подобряване на съществуващия местен малък и среден бизнес“ реализацията изостава.

По Мярка 2.1.2. „Насърчаване на предприемачеството и стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП“ е реализиран проект за **103 366** лв.

„Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“ - 2018 Подмярка 19.4. – СВOMP. Като резултат е отчетено „Подобряване капацитета на МИГ Гълъбово – Опан“. Същият проект е отчетен иза 2017 г. на стойност 71318 лв или общо по мярката са усвоени 174 000 лв.

Изпълнение на Специфична цел 2.2. Балансирано и устойчиво развитие на туризъм

По Мярка 2.2.1. „Развитие на устойчиви форми на туризъм“ е изпълнен проект „Изграждане, оборудване, обзавеждане и озеленяване на туристически обект - къща за гости в с. Бял Извор“, финансиран по Мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“. В резултат е проектирана, изградена, обзаведена и оборудвана луксозна къща за гости, включваща освен местата за настаняване и елементите за развлечения и СПА процедури (вътрешно и външно джакузи, сауна, парна баня).

Техническо изпълнение на Приоритет 2

В обобщение на представените данни, се наблюдава добър напредък по целите и изпълнение на **предвидените** мерки, което дава основание техническото изпълнение на Приоритет 2 да се окачестви като „много добро“.

Финансово изпълнение на Приоритет 2

Ако имаме предвид изпълнените и текущи проекти и дейности, като включим и проекти и дейности, които нямат финансово измерение, можем да направим приблизителна оценка на финансовото изпълнение на Приоритет 2 на около 125%²⁵ (612 хиляди лв.), тоест, „отлично“. Но трябва да имаме предвид, че Общият бюджет на изпълнението на приоритета е равен на едва 4% от изпълнението на целия Общински план за развитие, така че влиянието му върху цялостното изпълнение на ОПР е минимално.

Резултати от изпълнението на Приоритет 3

Приоритет 3. „Развитие на човешките ресурси“ е насочен към подобряване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените на пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване, както и насърчаване предлагането на качествени и устойчиви услуги за намиране на работа за всички нуждаещи се. Този приоритет цели и подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение, които в повечето случаи са в риск от социално изключване и изпадане в бедност; подпомагане на хора в нетрудоспособна възраст и поемане на всички необходими грижи за тях, подпомагане за стимулиране раждаемостта в общината.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на три специфични цели.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 3.1. Подобряване на достъпа до образование и квалификация

По *Мярка 3.1.1. „Подобряване качеството и създаване на условия за достъп до образование (вкл. и от лица от групи в изолация и риск)“* е разработена през 2016 г. програма за разширяване капацитета на училището за внедряване на професионално образование след

²⁵ Източник *Справка Проекти на ПРСР* (<http://dfz.bs/bs/prosrana-za-razvitiie-na-selskite-raioni/-2007—2013/> и <http://dfz.bs/bs/prsr-2014-2020/vrsr--2014-2020-pulic/>), *Справка с други проекти на Община Опан, Бюджет на Община Опан:*

осми клас. Проведени са различни инициативи за интензивно включване на учениците в извънкласни форми на занимания, включително и през лятната ваканция.

По Мярка 3.1.2. „Намаляване на броя на преждевременно напускащите училище “ и Мярка 3.1.3. „Придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда“ не са отчетени дейности.

Изпълнение на Специфична цел 3.2. Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот

По Мярка 3.2.1. „Разширяване на териториалния обхват, качеството и броя на предоставяните социални и здравни услуги “ е изпълнен проект „**Топъл обяд в община Опан**“, чиято целева група са лица и семейства, изпаднали в неблагоприятно обществено положение. През 2016 г. е стартирано отново предоставянето на услугата „Топъл обяд“, от която ще се ползват 22 лица и семейства на територията на община Опан, които не могат да си осигурят сами храна. Осигуряване на топъл обяд в Община Опан" ПРОДЪЛЖАВА И ПРЕЗ СЛЕДВАЩИТЕ ГОДИНИ.

По Мярка 3.2.2. „Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация“ е изпълнен проект „**За по-добър живот**“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

През 2016 г. по тази мярка стартира и изпълнението на проект „Достоен и независим живот“, финансиран отново по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Проектът е подкрепа на звено за услуги в домашна среда към Домашен социален патронаж Опан, в рамките на което се извършват три основни типа почасови дейности: 1. Дейности за лична помощ, в т.ч. и дейности с медико-социална насоченост; 2. Дейности за социална подкрепа и социално включване; 3. Комунално-битови дейности.

През 2018 жг. е осъществен комплексен проект за „Осигуряване на социални услуги в домашна среда“ („Личен асистент“, „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ за хора с увреждания или в невъзможност за самообслужване, в съответствие с Националната стратегия за дългосрочна грижа, Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020) - ЗА 234 113 лв.

Изпълнение на Специфична цел 3.3. Устойчиво развитие на културните и спортни дейности

В изпълнение на *Мярка 3.3.1. „Подкрепа за развитие на културни дейности и спорт“* се провеждат ежегодно традиционни културни и спортни събития от културния и спортния календари на Община Опан.

Сериозен напредък се осъществява през 2018 г, когато по Приоритет 3 са изпълнени 4 проекта за 4 013 426 лева.

По Специфична цел 3.2. Осигуряване на вискокачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот, са реализирани 3 проекта за 101 766 лева, като: „Основен ремонт на първи етаж на Здравна служба с.Опан 10355 2018 г. (финансиран от Републикански бюджет- „Подобряване състоянието на общинска здравна инфраструктура“).

По Специфична цел 3.3. Устойчиво развитие на културните и спортни дейности, е реализиран един проект за цели **3 911 660** лева. Това е Проект по *Мярка 7.1 от СВОМР на МИГ Гълъбово – Опан - 3911660 2018-2019* *Мярка 7.1 от СВОМР на МИГ Гълъбово – Опан –* „Популяризиране на нематериалното културно наследство. Опазване на природното наследство на селата. Насърчаване и организиране на различни спортни мероприятия“.

Изпълнен е и средноголям проект „Основен ремонт, благоустрояване, спортни площадки и озеленяване на двор, ОУ „Христо Ботев“ с.Опан за 2018 г - 828 432,34 лв. и за още 71688.70 през 2017 г

В заключение на изведените данни, техническото изпълнение на Приоритет 3 се оценява над 100%, което дава основание да се определи като **отлично**. Напредък бележат всички мерки с изключение на *Мярка 3.1.2. „Намаляване на броя на преждевременно напускащите училище “* и *Мярка 3.1.3. „Придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда“*, по които не са отчетени дейности.

Финансово изпълнение на Приоритет 3

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране	Бенефициент/ партньор	Бюджет
1	Проект „Осигуряване на топъл обяд в община Опан“	ФЕПНЛ	Община Опан	6
2	Проект „Осигуряване на топъл обяд в община Опан“	ФЕПНЛ	Община Опан	15
3	Проект „Достоен и независим живот“	ОПРЧР	Община Опан	403
4	Проект „За по-добър живот“	ОПРЧР	Община Опан	206
5	Основен ремонт, благоустрояване, спортни площадки и озеленяване на двор, ОУ „Христо Ботев“ с.Опан за 2018	ПРСР	Община	72
6	„Основен ремонт, благоустрояване, спортни площадки и озеленяване на двор, ОУ „Христо Ботев“ с.Опан за 2018 г -	ПРСР	Община	828
7	“Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3”	ОПРЧР	Община	33
8	Основен ремонт на първи етаж на Здравна служба с.Опан 2018 г.	Р Б	Община	11

9	Основен ремонт на Здравна служба Тракия 32102	РБ	Община	32
10	Осигуряване на топъл обяд в община Опан	ФЕПНЛ	Община	60
11	Други			214
	ОБЩО :			1 900

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>), ИСУН 2020 (<http://2020.efunds.bg/>) Справка Проекти на ПРСР), Справка с други проекти на Община Опан, Бюджет на Община Опан

Общото финансово изпълнение на Приоритет 3 в относителен дял от планираното е **около 70%**. По тази причина финансовото изпълнение на целта може да се окаже като **добро**. А делът на общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие е равен на **5,1%**.

Желателно е да се активизира изпълнението на мерките, свързани с образователната система и повишаване квалификацията на работната сила , изготвянето на програми за ранно професионално ориентиране, както и реализирането на местни програми за заетост.

Резултати от изпълнението на Приоритет 4

Приоритет 4 „Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места“ е насочен към намаляване на бедността, насърчаване на пълноценното участие в социалния живот на населението на община Опан, както и предприемането на мерки по отношение отпадането от пазара на труда.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на две специфични цели.

Специфична цел 1. Целенасочено въздействие за предотвратяване отпадането от пазара на труда.

Специфична цел 2 - Подобряване на условията на работната среда.

В резюме по-долу са представени постигнатите резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 4.1. Целенасочено въздействие върху предотвратяване отпадането от пазара на труда

По Мярка 4.1.1. „Подкрепа за превенция на отпадането от пазара на труда“ са изпълнени 2 проекта за квалификация „Старт на кариерата“ и „Нови възможности за грижа“.

Изпълнен е проект „Обучение и заетост“ 2017 г. за 41 742,00 лв - относно Наемане на безработни лица над 29 г. с основно или по-ниско образование с регистрация в БТ от 12 или повече месеца и/или на възраст над 54 г., и над 29 г. освен гореописаните за срок до 12 месеца. През 2017 е изпълнен и проект „Наемане на безработни лица чрез Дирекция „Бюро по труда“ – общо за 12150,39 лв.

По Специфична цел 2 - Подобряване на условията на работната среда.

В рамките на тази цел и по Мярка 4.2.1. Подобряване условията на труд на работното място е осъществен голям проект „Добри и безопасни условия на труд в „Егел Корпорейшън“ ЕООД за около 390 000 лева – 2018 година.

Налични са общо 8 изпълнени проекта, което представлява 4 кратно преизпълнение на заложеното в Плана – т.е. изпълнение 400% - оценка „отличен“.

Финансово изпълнение на Приоритет 4

В табличен вид са представени изпълнените и текущи проекти и дейности с техния размер и източници на финансиране. Включени са проекти, които се изпълняват в периода 2014-2016 г. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територия.

Общото финансово изпълнение на Приоритет 4 е около 658 хиляди лева от общо предвидени 300 000 лв. Тоест, тук имаме едно **ЗНАЧИТЕЛНО ПРЕИЗПЪЛНЕНИЕ**, което това в относителен дял от планираното до 2016 г. е **около 220%, или преизпълнението е над двойно по-голямо**. По тази причина финансовото изпълнение на целта може да се окачестви като „отлично“. Общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие е равен на едва **0,7 %**, това е **приоритетът, за който са предвидени най-малко средства в ОПР 2014-2020 г.** Преизпълнението, а и общият

анализ показват, че е необходимо в следващия програмен период да се предвидят МНОГО

Таблица 40. Финансово изпълнение на Приоритет 4

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Бюджет (в хил. лв.)
1	Изпълнение на Национална програма „Старт в кариерата“ 2014-2015 г.	АЗ	Община	36
2	Проект „Нови възможности за грижа“	ОПРЧР	Община	60
3	Проект „Подкрепа за заетост“	ОПРЧР	Община	30
4	Проект „Обучение и заетост		Община	42
5	проект „Наемане на безработни лица чрез Дирекция „Бюро по труда“	БТ	Община-БТ	12
6	Наемане на безработни лица чрез Дирекция „Бюро по труда“ 2018	БТ	Община БТ	18
7	Мярка 4.2.1. Добри и безопасни условия на труд в „Егел Корпорейшън”		Община	390
8	Други проекти 2019-2020		Община	70
	ОБЩО			658

Източник: Справка с други проекти на Община Опан, Бюджет на Община Опан:

ПОВЕЧЕ ОТ НИЩОЖНИЯ 1% от средствата за проекти.

Резултати от изпълнението на Приоритет 5

Приоритет 5 „Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата и опазване на околната среда“ е насочен към развитието и модернизацията на инфраструктурата като ключов фактор за увеличаване на инвестиционната атрактивност и конкурентоспособност на общината, както и за подобряване условията на живот на нейните жители.

ТОВА Е ОСНОВЕН ПРИОРИТЕТ ЗА ИЗТЕКЛИЯ ПЕРИОД, КАТО ЗА НЕГО СА БИЛИ ПРЕДВИДЕНИ НАЙ-МНОГО СРЕДСТВА – ОБЩО 37 958 000 ЛВ, докато за всички

останали приоритети са отделени едва около 8 милиона. Или – Приоритет 5 е подкрепен финансово четири пъти повече ОТ ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ ПРИОРИТЕТИ, ВЗЕТИ ЗАЕДНО – за него са предвидени 82% от общия индикативен бюджет на ОПР.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на четири специфични цели.

Специфична цел 1 - Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура;

Специфична цел 2 - Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура;

Специфична цел 3. - Интегрирано пространствено развитие на територията;

Специфична цел 4 - Опазване на околната среда.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 5.1.

Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура

По *Мярка 5.1.1. „Изграждане на подходяща транспортна инфраструктура (вкл. до туристическите обекти)“* са изпълнени проекти за изграждане на нова и рехабилитация на съществуваща инфраструктура в населените места на общината.

В изпълнение на мярката са реализирани 2 проекта, финансирани по Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката на селските райони“ по Програмата за развитие на селските райони:

- „Рехабилитация на път IV 50304 Опан - Тракия и път IV 50303 Опан - Кравино“;
- „Изграждане на нов общински път от път III - 5031 (Опан - Гълъбово) км 16 + 100 от улица „Цар Симеон Велики“, град Гълъбово.

Извършена е реконструкция и на уличната мрежа по проект „Ремонт на улица от о. т. 61, о. т. 63, о. т. 64, о. т. 65, о. т. 66, о. т. 68 до о. т. 70 в село Опан, община Опан“, финансиран по Мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“ по Програмата за развитие на селските райони.

Извършена е и рехабилитация на общински пътища IV 53476 Пъстрен - Кравино - Княжевско и път IV 66057 Бял извор - Странско. А така също и на:

Основен ремонт на общински път IV53476

Основен ремонт на мост в с.Бяло поле

Още проекти по Мярка 5.1.1. Изграждане на подходяща транспортна инфраструктура (вкл. до туристическите обекти) са:

*Изкървяване и преасфалтиране на компрометирани участъци от общинска пътна мрежа и ремонт на улична мрежа на територията на община Опан – за общо **104916 лв.***

*Ремонт и строителни работи по благоустрояване на площадни пространства в с.Бял извор, с.Тракия, с.Средец, с.Васил Левски, с.Кравино, с.Княжевско, с.Ястребово – за **37 000 лв.***

По Мярка 5.1.2. „Развитие на ефективна енергийна инфраструктура“ е извършена реконструкция на уличното осветление, както и изпълнението на инженеринг за енергоефективни мероприятия за сградата на ОУ „Христо Ботев“, с. Опан – за общо 37 000 лв.

Основен ремонт на кметства в с.Бяло поле, с.Венец, с.Тракия - 27 х.лв.

Основен ремонт на кметство в с.Княжево – 30 х.лв.

По Мярка 5.1.3. „Реконструкция и изграждане на ВиК инфраструктура за ограничаване загубите и подобряване качеството на питейна вода“ по Програмата за развитие на селските райони е подаден проект „Реконструкция на съществуваща водопроводна мрежа в осем села на Община Опан“, който е на етап оценка.

Изпълнение на Специфична цел 5.2. Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура

По Мярка 5.2.1., *Подобряване и модернизация на образователната инфраструктура* “ е изпълнен проект по ПИП РУРР

- „Изграждане на нова ДГ в УПИ IV, кв. 44 по плана на с. Опан“. А така също и проектите:
- Основен ремонт, благоустрояване, спортни площадки и озеленяване на двор, ОУ „Христо Ботев“ с.Опан – 908 316
- Основен ремонт на сграда на Детска градина в с.Бял извор-10 000

- Основен ремонт на ограда на училищен двор и вътрешен ремонт на ОУ „Христо Ботев – за 100 000 лв.

По Мярка 5.2.2. „Подобряване и модернизация на инфраструктурата за предоставяне на социални услуги“ е изпълнен проект „Преустройство на съществуващи помещения на Домашен социален патронаж и цех за закуски в кухня за Домашен социален патронаж и Обществена трапезария, с. Опан, УПИ XIV, кв. 49“, финансиран по ПИП РУРР.

По Мярка 5.2.3. „Поддържане и подобряване на културната инфраструктура и спортно-материалната база“ е осъществен:

- ремонт на залата в читалището на с. Опан.
- Параклис и мемориален комплекс на загиналите във войните в с.Средец (29 000 лв.)

Изпълнение на Специфична цел 5.3.

Интегрирано пространствено развитие на територията

По Мярка 5.3.1. „Подобряване съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията“ е изготвен Общ устройствен план на община Опан.

По Мярка 5.3.2. „Подобряване на модела на градско и селско развитие в общината“ са изнесени 48 приемни дни за включване на целеви групи в процеса на вземане на решения, касаещи жителите на общината.

Специфична цел 5.4. - Опазване на околната среда

По Мярка 5.4.1. „Подобряване и развитие на инфраструктура за третиране на отпадъци и внедряване на съвременни технологии“ са закупени техника и машини за третиране на отпадъците.

По Мярка 5.4.2. „Управление на риска от природни бедствия и аварии“ и Мярка 5.4.3. „Опазване на биологичното разнообразие“ не са отчетени дейности и не се наблюдава напредък по тях.

Техническо изпълнение на Приоритет 5

В заключение на изведените данни, техническото изпълнение на Приоритет 5 се оценява като **отлично** - 180%. Изпълнение се наблюдава по всички мерки, с изключение на

мерките, свързани със защита на населението от бедствия и аварии и опазване на биологичното разнообразие. Община Опан трябва да предприема непрекъснати превантивни мерки за защита на населението на територията ѝ, тъй като опазването и подобряването качеството на живот на населението е основна грижа на всяка община.

Финансово изпълнение на Приоритет 5

В табличен вид са представени изпълнените и текущи проекти и дейности с техния размер и източници на финансиране.

Таблица 41 - Финансово изпълнение на Приоритет 5

№	Наименование на дейността/ проекта	Източник на финансиране	Бенефициент/ партньор	Бюджет (в хил. лв.)
1	Проект по Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ - 2 бр. проекти за рехабилитация и изграждане на нов общински път	ПРСР	Община Опан	6 218
2	Проект по мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“ - 1	ПРСР	Община Опан	1 079
3	Проект „Изграждане на нова ДГ в УПИ IV, кв. 44 по плана на с. Опан“	ПИП РУРР	Община Опан	800
4	„Преустройство на Домашен социален патронаж и цех за закуски в кухня за Домашен социален патронаж и Обществена трапезария, с. Опан, УПИ XIV, кв. 49“	ПИП РУРР	Община Опан	411
5	Проект „Инженеринг на енергоефективни мероприятия с гарантиран резултат за сградата на ОУ „Христо Ботев““	Централен бюджет	Община Опан	300
6	Благоустройство на образователната инфраструктура - основен ремонт, благоустройство, спортни площадки и озеленяване на двор на ОУ „Христо Ботев“, текущ ремонт на сгради на ДГ с. Опан и Бял Извор	Централен бюджет	Община Опан	12
7	Оборудване на образователната инфраструктура - закупуване на програмни продукти за ОУ „Христо Ботев“, интерактивна дъска и 3 броя климатици за ДГ „Изворче“	Общински бюджет	Община Опан	7

8	Ремонт на общински сгради - преустройство на сградата в с. Столетов, ремонт на кметствата в селата Княжевско, Столетово и ремонт в сградата на общинска администрация - Опан	Общински бюджет	Община Опан	27
9	Ремонт на залата в читалището на с. Опан	Общински бюджет	Община Опан	6
10	Рехабилитация на улична мрежа и улично осветление - асфалтиране с. Ястребово, възстановяване на мост в с. Бяло поле, реконструкция на улично осветление	Централен/ Общински бюджет	Община Опан	206
11	Рехабилитация на общинска пътна мрежа - път IV53476, IV66 057, IV50303, IV50304	Централен бюджет	Община Опан (текущ)	128
12	Закупуване на машини - лекотоварен автомобил - 2 бр., самосвал и сметоизвозваща машина	Централен/ Общински бюджет	Община Опан(текущ)	86
13	Предварителен проект - Ремонтно възстановителни работи на язовирната стена и бързотока на преливника на язовир Венец	Централен бюджет	Община Опан	6
14	Предварителен проект - Ремонтно възстановителни работи на бързотока и енергогасителя на преливника на язовирТракия	Централен бюджет	Община Опан	8
15	Предварителен проект - Изготвяне на техническа експертиза за състоянието на язовирната стена	Централен бюджет	Община Опан	1
16	Изготвяне на работен проект със сметна документация за закриване и рекултивация на старо депо	Централен бюджет	Община Опан	12
17	Благоустрояване на парково пространство около читалище и здравна служба - УПИ I в кв.18 с. Ястребово /д-ст 619/	Общински бюджет	Община Опан	10
18	Ремонт на покрив на здравна служба	Централен бюджет	Община Опан	14
	Други 2019-2020 г.			892

19				
----	--	--	--	--

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>). ИСУН2020 (<http://2020.euifunds.be/>). Справка - Проекти на ПРСР (http://dfz.b.e/b/g/programa-za-razvitiie-na-selskite-raioni/-2007_2013/ и <http://dfz.b.e/be/prsr-2014-2020/prsr--2014-2020-pulic/>). Справка с други проекти на Община Опан

Други проекти от периода:

№	Проекти:	Бюджет в хил.лв.
1	Изкърпване и преасфалтиране на компрометирани участъци от общинска пътна мрежа и ремонт на улична мрежа на територията на община Опан	105
2	Ремонт и строителни работи по благоустрояване на площадни пространства в с.Бял извор, с.Тракия, с.Средец, с.Васил Левски, с.Кравино, с.Княжевско, с.Ястребово	37
3	Основен ремонт на кметства в с.Бяло поле, с.Венец, с.Тракия	27
4	Основен ремонт на кметство в с.Княжево	30
5	Основен ремонт, благоустрояване, спортни площадки и озеленяване на двор, ОУ „Христо Ботев“ с.Опан	908
6	Основен ремонт на сграда на Детска градина в с.Бял извор	10
7	Основен ремонт на ограда на училищен двор и вътрешен ремонт на ОУ „Христо Ботев“	100

8	Параклис и мемориален комплекс на загиналите във войните в с.Средец	29
9	Основен ремонт на общински път IV53476	27
10	Основен ремонт на мост в с.Бяло поле	84
11	Основен ремонт на кметство с.Кравино	27
12	Основен ремонт на кметства в с.Бяло поле, с.Венец и с.Тракия	84
13	Ремонт на покрив на кметство с.Бял извор	27
14	Реконструкция и модернизиране на уличното осветление в населените места на Община Опан	27
15	Ремонт на покрив на кметство с.Бял извор	8
16	Реконструкция и модернизиране на уличното осветление в населените места на Община Опан	102
17	Основен ремонт на парна инсталация на ОУ „Христо Ботев” с.Опан	7
18	Основен ремонт на сградата на детска градина с.Бял извор	11
19	Общ устройствен план на община Опан	28
20	Други 2019-2020 г.	2 466

	ОБЩО	13 437

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>). ИСУН2020 (<http://2020.eufunds.be/>). Справка Проекти на ПРСР ([http://dfz. b e/b g/programa-za-razvitiie-na-selskite-raioni/-2007_2013/](http://dfz.b e/b g/programa-za-razvitiie-na-selskite-raioni/-2007_2013/) u <http://dfz. b e/be/prsr-2014-2020/prsr--2014-2020-pulic/>). Справка с други проекти на Община Опан

Общото финансово изпълнение на Приоритет 5 в относителен дял от планираното до 2020 г.- но по неокончателни данни - е 36%. Общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие, както посочихме по-горе, е цели 82%. **Оттук неизпълнението на финансовия показател именно по Приоритет 5 оказва най-голямо влияние и върху цялостното изпълнение - съответно неизпълнение – на индикативния финансов план за периода до 2020 г..** По-слабото финансово изпълнение в сравнение с по-високото техническо изпълнение се дължи на факта, че все още за някои от планираните проекти не е намерено финансиране или са в процес на оценка по Програмата за развитие на селските райони. За някои проекти са предвидени по-високи индикативни стойности, които досега не са осъществени.

Резултати от изпълнението на Приоритет 6

Приоритет 6 „Добро управление в полза на местната общност и бизнеса“ е

насочен към повишаване квалификацията на служителите в Община Опан, подобряване на бизнес средата, развитие на междуобщинско и трансгранично сътрудничество, както и насърчаване на публично-частното партньорство.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на четири специфични цели.

Това са:

Специфична цел 1 - Укрепване на административния капацитет за подобряване на процесите на управление;

Специфична цел 2 - Създаване на предпоставки за подобряване на бизнес средата и привличане на чуждестранни инвестиции;

Специфична цел 3 - Достъп до качествени обществени услуги;

Специфична цел 4 - Развитие на партньорство за подобряване на социално-

икономическото развитие.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 6.1. Укрепване на административния капацитет за подобряване на процесите на управление

По *Мярка 6.1.1. „Повишаване на професионалните и ключови компетенции на служителите в общинска администрация“* са реализирани два проекта за повишаване компетентността на служителите в Община Опан, финансирани по Оперативна програма „Административен капацитет“.

По *Мярка 6.1.2. „Въвеждане на нови управленски подходи, стандарти, предоставяне на правомощия и партньорство“* не са отчетени дейности.

Изпълнение на Специфична цел 6.2. Създаване на предпоставки за подобряване на бизнес средата и привличане на чуждестранни инвестиции

Специфичната цел съдържа само една мярка - *Мярка 6.2.1. „Прилагане на ефективни политики за привличане на инвестиции“*, по която не са отчетени дейности.

Изпълнение на Специфична цел 6.3. Достъп до качествени обществени услуги

Специфичната цел съдържа две мерки - *Мярка 6.3.1. „Предоставяне на интегрирани услуги и пълен пакет от услуги за гражданите и бизнеса“* и *Мярка 6.3.2. „Инвестиции в ИТ инфраструктура и прилагане на електронно управление“* по които не са отчетени дейности от страна на Община Опан.

Изпълнение на Специфична цел 6.4.

Развитие на партньорство за подобряване на социално-икономическото развитие

В изпълнение на *Мярка 6.4.1. „Развитие и поддържане на механизми за обществени консултации“* Община Опан организира изнесени приемни дни за включване на целевите групи в процеса на вземане на решения, отнасящи се до населението на общината.

По *Мярка 6.4.2. „Развитие на междуобщинско и транснационално сътрудничество“* е

реализиран проект по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“, Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ за изготвяне на Стратегия за водено от общностите местно развитие на територията на общините Гълъбово и Опан.

По Мярка 6.4.3. „Насърчаване на сътрудничеството между заинтересованите страни в община Опан за изпълняване на съвместни дейности“ се полагат усилия чрез изнесените приемни да се поставят на вниманието на гражданите общи въпроси и да се търсят колективни решения в интерес на местната общност.

По Мярка 6.4.4. „Насърчаване на публично-частното партньорство“ не са изпълнени дейности.

В заключение на изведените данни, техническото изпълнение на приоритета е 45%, което дава основание да се оцени като средно. При по-голяма част от мерките не се наблюдава напредък като изключим реализираните 2 проекта за повишаване квалификацията на общинските служители по ОПАК. Необходимо е общината да работи в посока развитие на електронни услуги при административното обслужване на гражданите. До този момент на територията на община Опан не са изпълнени проекти с публично-частно партньорство, което се дължи и на факта, че спорният Закон за публично-частното партньорство все още трудно намира реално приложение на общинско и национално ниво.

Финансово изпълнение на Приоритет 6

В табличен вид са представени изпълнените и текущи проекти и дейности с техния размер и източници на финансиране. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територия. Общо изпълнените проекти са пет с усвоен бюджет от 227 хиляди лева, което представлява 45 % от планираното.

Таблица 43 - Финансово изпълнение на Приоритет 6:

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране	Бенефициент/ партньор	Бюджет (в хил. лв.)
1	Проект „За компетентна и ефективна Общинска администрация“	ОПАК	Община Опан	22
2	Проект „Повишаване качеството на работа и предлаганите услуги от служителите в Община Опан чрез участия в обучения“	ОПАК	Община Опан	26
3	Проект по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“, Мярка 19„Водено от общностите местно развитие“ за изготвяне на Стратегия за водено от общностите местно развитие на територията на общините Гълъбово и Опан	ПРСР	Община Опан	49
4	Оборудване на общинската администрация - придобиване на програмни продукти, хардуер и компютри	Централен/ Общински бюджет	Община Опан	56
5	Други - 2019-2020		Община Опан	74

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>). ИСУН2020 (<http://2020.eufunds.be/>). Справка Проекти на ПРСР ([http://dfz. b e/ b g/programa-za-razvitie-na-selskite-raioni-2007_2013/](http://dfz.b e/ b g/programa-za-razvitie-na-selskite-raioni-2007_2013/) и <http://dfz. b e/be/prsr-2014-2020/prsr--2014-2020-pulic/>). Справка с други проекти на Община Опан

Общото финансово изпълнение на Приоритет 6 в относителен дял от планираното е 45%, или 227 х.лв . Не са достигнати направените прогнози за 508 хил. лв. Това дава основание финансовото изпълнение на приоритета да се оцени като добро. Общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие е равен на 1,3%. Финансовото и техническото изпълнение на приоритета са почти равни, което потвърждава и направените по-горе изводи, че трябва в следващите години от програмния период да се работи в посока на въвеждане на електронно управление и комплексни административни услуги, както и да се търсят възможности за реализиране на дейности по линия на П4П. Несъмнено, както общият дял на Приоритета“Добро управление“ трябва да бъде увеличен до поне 2 %, така и неговото изпълнение трябва да бъде по-високо.

Приложение:

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА – 2014 -2020 Г.

Приоритет:	Общински бюджет	Общ дял(%)	Централен бюджет	Общ дял(%)	Фондове на ЕС	Общ дял (%)	Фондове, фирми	Общ дял (%)	Общо в хил. лв.
Приоритет 1	225	5.00%	20	0.44%	1 575	35.00%	2 680	59.56%	4 500
Приоритет 2	25	5.10%		0.00%	172	35.10%	294	60.00%	490
Приоритет 3	132	5.41%	280	11.48%	2 028	83.11%		0.00%	2 440
Приоритет 4	25	8.33%		0.00%	215	71.67%	60	20.00%	300
Приоритет 5	2 344	6.18%	4 427	11.66%	31 175	82.13%	12	0.03%	37 958
Приоритет 6	50	9.84%	44	8.66%	376	74.02%	38	7.48%	508
ОБЩО	2 801	6.06%	4 771	10.33%	35 541	76.94%	3 084	6.68%	46 196

ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ

Ефективността на използваните ресурси показва отношението на постигнатия резултат спрямо поставената цел. В тази част от оценката не се отчитат разходите, а единствено постигнатите цели на базата на предварително идентифицираните резултати.

Ефективността измерва степента, до която провежданите политики чрез програми, мерки, инициативи или проекти постига предварително поставените цели. Ефикасността на използваните ресурси указва отношението на постигнатия резултат спрямо вложените разходи. Колкото вложените разходи са по-малко, толкова по-ефикасни са действията, заради които те са направени. В класическия случай, анализът на ефикасността се изразява в идентифицирането на връзката между въздействието на дадена интервенция и финансовите ресурси, необходими за постигането на това

въздействие. Критерият за преценка е цената на "единица въздействие/продукт".

Експертната оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнението на ОПР на Община **Опан** към края на плановия период се базира на аналитичния преглед и на обобщените резултати от изпълнените проекти и дейности в периода, обхванат от последващата оценка, финансирани със средства от бюджета на общината, структурните фондове на ЕС, ЕЗФРСР и други източници. За извършването на оценката се използват събраните данни по отношение на техническото и финансово изпълнение на проектите и дейностите в Програмата за реализация на ОПР, Индикативната финансова таблица на плана, както и определените индикатори за наблюдение и оценка на плана. За целите на настоящата последваща оценка, ефективността на използваните ресурси при реализацията на ОПР на Община Опан за периода 2014-2020 г. се оценява в два аспекта. От една страна се оценява степента на постигане на стойностите по заложените индикатори, отчитащи изпълнението на стратегическите цели и приоритети, и от друга страна се прави съпоставяне на дела на реализираните подмерки, проекти и дейности спрямо първоначално планираните. За извършването на оценка на ефективността на постигнатите резултати от изпълнението на Общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г. е определена система от индикатори. На база на извършената Междинна оценка на ОПР в е Доклада за резултатите от извършена Последваща оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Опан за периода 2014-2020 г. направена актуализация на матрицата с индикатори, като са заложи базови, междинни и целеви стойности, посочени са източници на информация и периоди на отчитане, с цел осигуряването на възможност за проследяване на тенденциите по приоритетни области и процентно измерване на постигнатото през периода на действие на плана. В съответствие с Методическите указания за разработване на Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Матрицата на индикаторите на ОПР включва два вида индикатори: индикатори за резултат и индикатори за въздействие. В изпълнение на изискванията на ЗРР и ППЗРР, Община Опан ежегодно е отчитала напредъка по изпълнение на заложените мерки и проекти в Програмата за реализация на ОПР чрез

изготвянето на Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР.

Ефективност и ефикасност по отношение на планираната Програма за реализация в ОПР

В ОПР Опан е предвидена Програма за реализация, като по-долу по приоритети е обобщена ефективността (доколко са постигнати целите) по изпълнени проекти.

Таблица 45: Техническа ефективност и ефикасност на изпълнението на ОПР

Приоритети	Изпълнени проекти	Общо проекти	% изпълнение
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство	7	6	116%
Приоритет 2. Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика за подобряване на жизнения стандарт, устойчивата заетост и доходите на населението	3	3	100%
Приоритет 3. Развитие на човешките ресурси	11	6	183 %
Приоритет 4. Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места	8	2	400 %
Приоритет 5. Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата и опазване на околната среда	39	22	177 %
Приоритет 6. Добро управление в полза на местната общност и бизнеса	6	13	46 %
ОБЩО	74	52	142%

Източник: Собствени изчисления

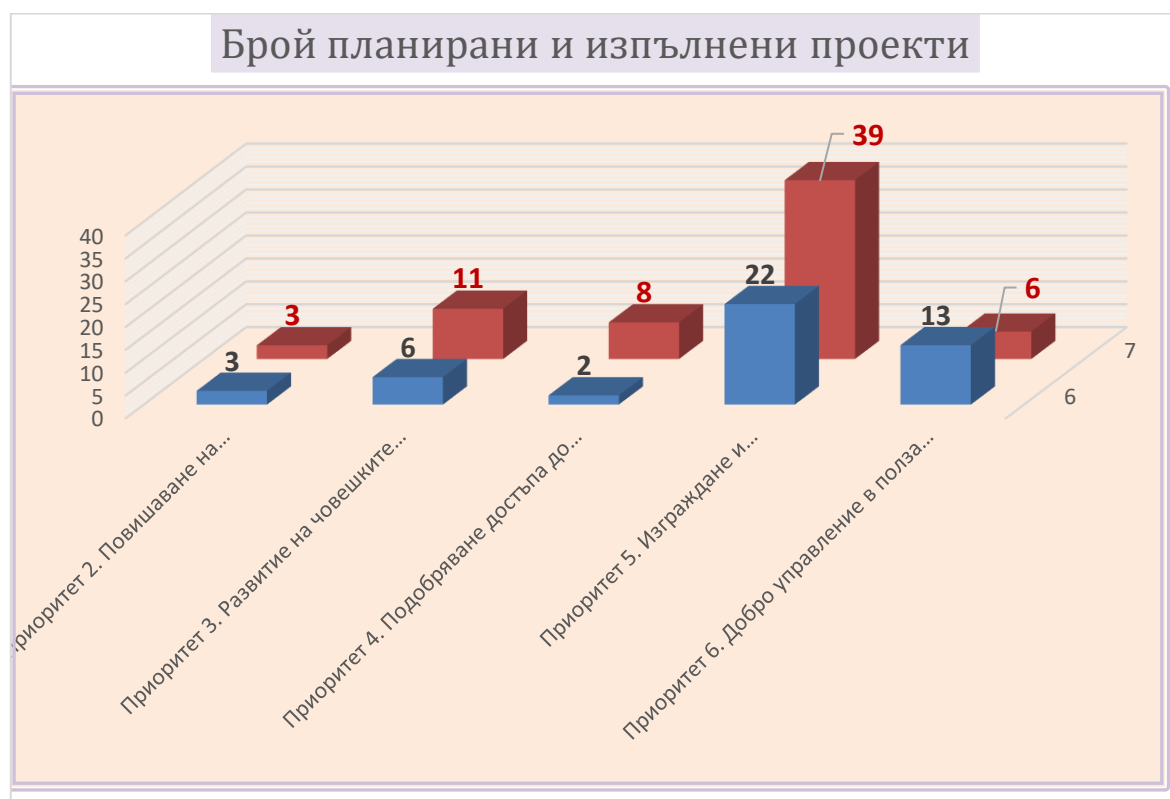
Виждаме, че по брой реализирани проекти през 7-годишния период Община Опан показва завидна успеваемост – преизпълнение с 42 % над предвижданите 52 броя проекти! Това, безспорно, е похвално, но следващият анализ на изпълнението по

ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ще ни покаже, че там пък предвиденото в плана не е изпълнено и една от причините за това е, че големият брой на изпълнените проекти се дължи на това, че почти всички те са МАЛКИ ПРОЕКТИ (стойности 10-30 хил. Лева), или средни такива.

Най-ефективно се очертава изпълнението по Приоритет 4 - 400% - което се дължи и на това, че в плана са заложили само 2 проекта в този приоритет. На следващо място по ефективност може да се определи изпълнението на Приоритет 3 - 183%, следван с почти същия резултат от Приоритет 5 - 177%. Единствено последният Приоритет 6 – „Добро управление в полза на местната общност и бизнеса“ – е с неизпълнен брой проекти и резултат от 46 %.

С оглед на представените резултати, изпълнението по брой проекти на ОПР Опан може да се окачестви като „отлично“.

Диаграма 13: Брой планирани и изпълнени проекти – по приоритети

А ето и изпълнението на предвидените проекти по приоритети в относителна стойност:

Диаграма 14: Изпълнени спрямо планирани проекти – в проценти

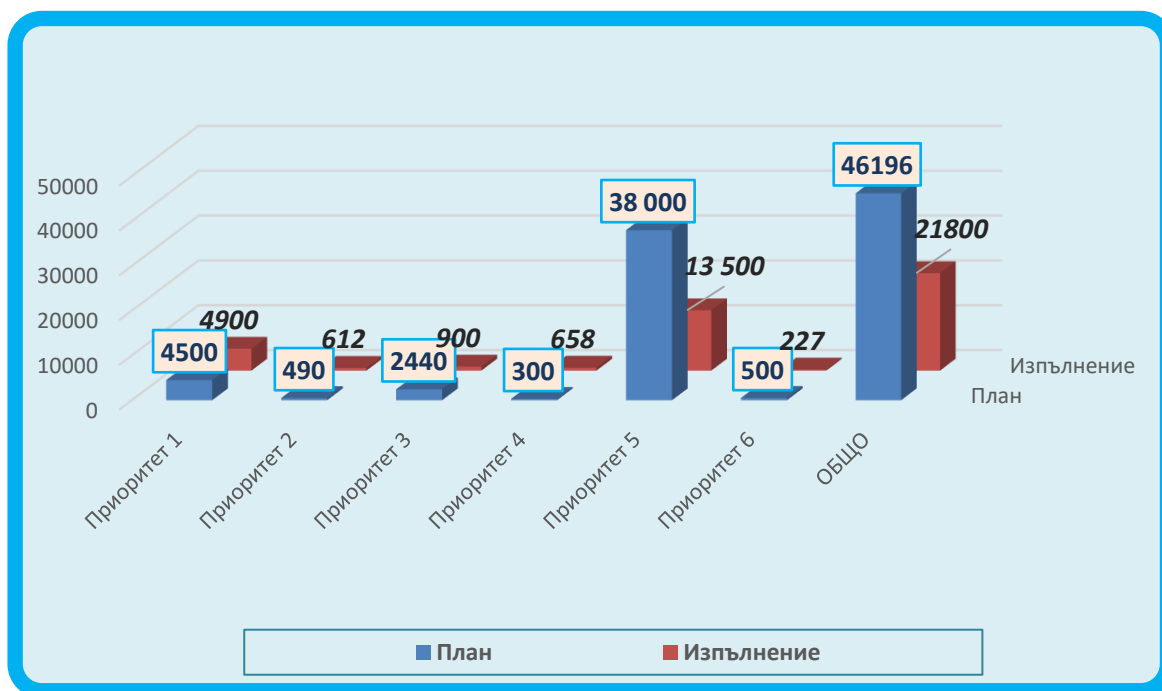

ОПР залага най-голяма тежест за изпълнение на инфраструктурни проекти в рамките на **Приоритет 5**, което е и спазено при реалното изпълнение на плана – 39 проекта в приоритета от общо 72 или близо 57% от всички проекти са в този приоритет. **65%** при планирани **82%**. Но да видим какво е изпълнението на финансовите показатели, които, според повечето изследователи, може би е по-важното:

Таблица 46: Изпълнение на финансовите показатели по приоритети до 2020 г.:

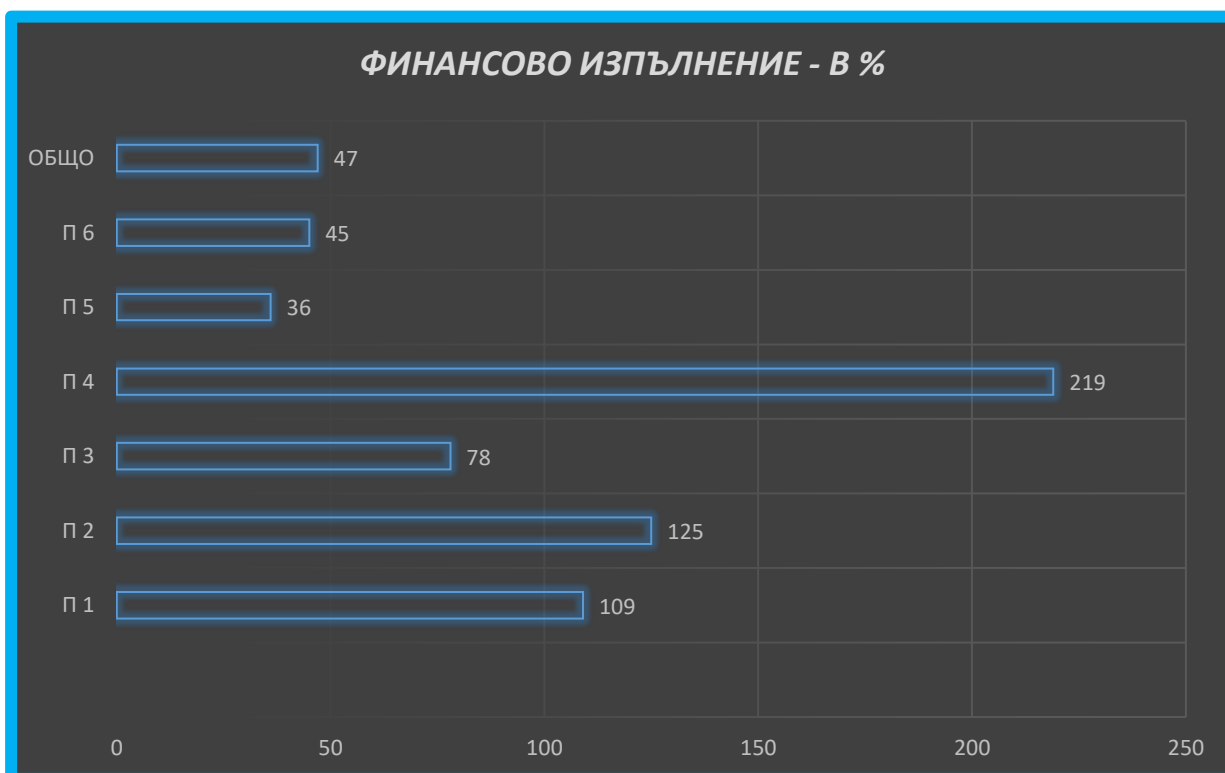
Приоритети	Планирани средства в хил.лв.	Усвоени средства в хил.лв.	% изпълнение
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентно селско и горско стопанство	4 500	4 900	109%
Приоритет 2. Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика за подобряване на жизнения стандарт, устойчивата заетост и доходите на населението	490	612	125%
Приоритет 3. Развитие на човешките ресурси	2 440	1 900	78%
Приоритет 4. Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места	300	658	219%
Приоритет 5. Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата и опазване на околната среда	37 950	13 437	36%
Приоритет 6. Добро управление в полза на местната общност и бизнеса	500	227	45%
ОБЩО	46196	21800	47%

Диаграма 15 : Изпълнение на финансовите показатели – планирано и реално – в хиляди лева

При сравняване на относителния дял на финансовото изпълнение на отделните приоритети изпъкват големите различия между тях:

Диаграма 16: Усвоени спрямо планирани средства – в проценти

Вижда се, че ниският процент на изпълнение на финансиране по Приоритет 5, който в ОПР поема лъвския пай от предвижданото финансиране, „дърпа“ надолу общия резултат – макар повечето приоритети да имат преизпълнение на предвижданото финансиране (особено Приоритет 4, където то е 219%), то поради общо много малкият им дял 36-те процента на Приоритет 5 „издърпват“ надолу общия резултат до 47%.

Така имаме следната небалансирана ситуация - от една страна общината е преизпълнила с много планираното по брой проекти - 74 вместо 52 – или преизпълнение със 142 %. От друга страна индикативният финансов план е изпълнен едва на 47%. Това показва умение да се включват допълнителни, непредвидени малки проекти за развитието на общинската икономика, инфраструктура и социален живот. Остава да се желае повече относно привлеченото финансиране, макар това да е проблем също за много други общини, не само за Опан.

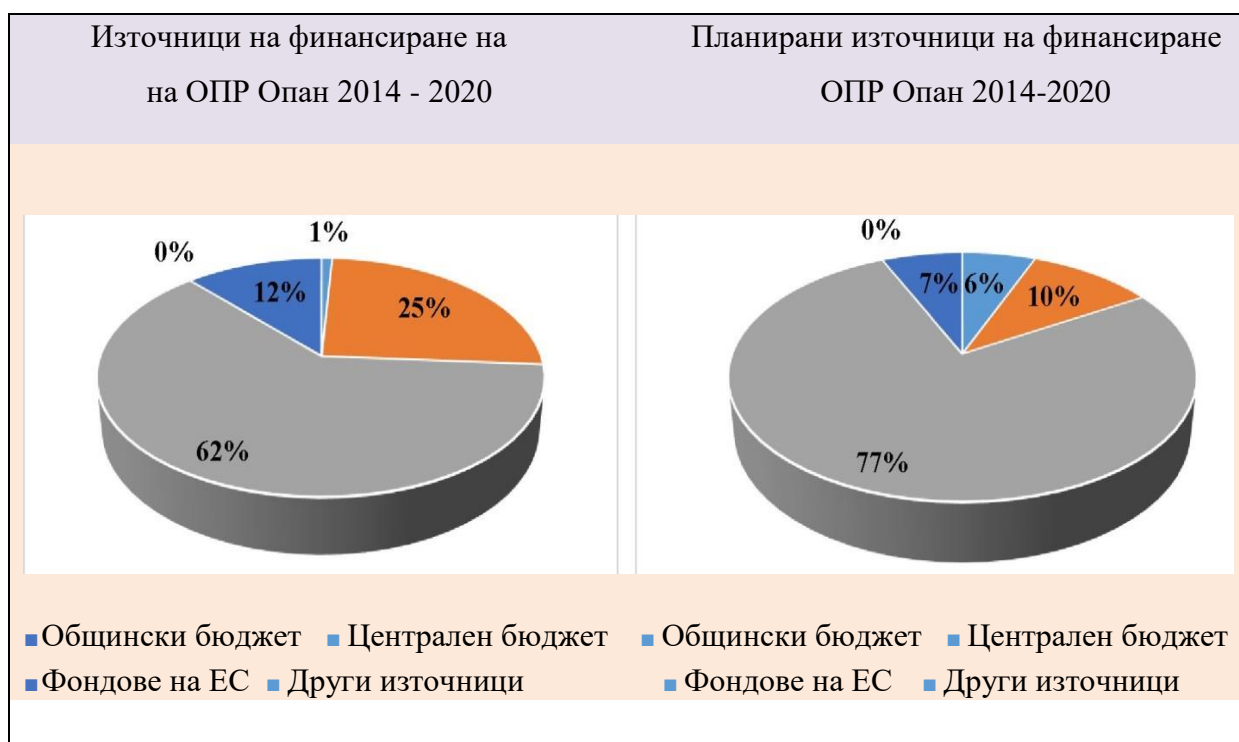
Ако се обърнем към **разпределението на изразходваните ресурси по източници на финансиране**, то ще можем да заключим, че е налично ефикасното комбиниране на различни форми на финансиране от страна на Община Опан.

През отчетния период са осигурени средства от следните източници:

1. собствени средства от общинския бюджет;
2. централен бюджет, вкл. целеви субсидии по капиталовите програми и национално съфинансиране на проекти по оперативните програми;
3. фондове на ЕС;
4. частно финансиране, вкл. собствено съфинансиране на проекти по оперативните програми.

Основните източници на финансиране на ОПР 2014-2020 са средствата от Фондовете на ЕС, а на второ място са средствата от Централния бюджет, който освен пряко финансиране на дейности на общината, съфинансира и проектите на Европейския съюз, като общата стойност на ресурса от ЦБ възлиза на **3 633 хил. лв.** Малка роля играят средства от частни фондове и фирми и средства от Общинския бюджет. Виждаме, че възможностите на общинския бюджет са много малки и е необходимо и занапред Общината да привлича средства от фондовете на ЕС.

Диаграма 17: Основни източници на финансиране на ОПР 2014-2020

Източник: Собствени изчисления

От графиката ясно се вижда, че средствата от Фондовете на Европейския съюз са основополагащи за развитието на общината и изпълнението на плана. Размерът им е близък до планирания най-голям дял от **77%**, т.е. прогнозите са спазени. Изпълнението на средствата от Централния бюджет - **25%**, надвишава планираните **10%**.

4. ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

Можем да заключим, че като цяло

ОСНОВНИТЕ НАСОКИ НА ОПР 2014-2020 г. ЗА ОБЩИНА ОПАН СА СПАЗЕНИ и главните цели в основни линии са изпълнени. За да продължи постъпателното развитие като основни цели през следващия планов период е логично да се включат:

- РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА НА ОСНОВАТА НА „ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД“, ИКОНОМИКА НА ЗНАНИЕТО, ЕКО- И БИО-ТЕХНОЛОГИИ И ДРУГИ НАУКОЕМКИ ПРОИЗВОДСТВА.

- СЪВРЕМЕННА И КАЧЕСТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА, БЛАГОУСТРОЕНА ЖИЗНЕНА СРЕДА И КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ И ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ.

- РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ ПОТЕНЦИАЛ И ДИАЛОГ С ОБЩЕСТВЕНОСТТА.

1. Степен на постигане на целите на индикаторите за въздействие

Целевите стойности на индикаторите за въздействие са определени въз основа на тенденциите на изменение на съответните индикатори в община Опан и целевите стойности, заложи в Областната стратегия за развитие на област Стара Загора за периода 2014

Таблица 48 : Степен на изпълнение на целите на индикаторите за въздействие на ОПР на община Опан за 2014-2020

	Индикатори за въздействие :	Оценка 2020	Оценка 2020, скала
1	Население	0	0 →
2	Средно списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение	0	0 →
3	Средна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	4	4 ↗
4	Коефициент на безработица	4	4 ↗
5	Коефициентът на възрастова зависимост	0	0 →
6	Разходи за придобиване на ДМА	3	3 →
7	Нетни приходи от продажби	5	5 ↑
8	Произведена продукция	5	5 ↑
9	Население – образователно ниво	1	1 ↗
10	Население на един лекар	1	1 ↗

Постигнатите стойности на заложените индикатори за оценка на въздействието на мерките, изпълнени в периода 2014-2020 г., показват съществен напредък в общите социално-икономически показатели на общината. При сравнително реалистично поставени цели по отделните показатели, постигнат е напредък значително над планирания по отношение на заплащането, нивата на безработица, оборота и стойността на произведената продукция от предприятията в общината.

2.Обобщена оценка за изпълнението на ОПР на община Опан

Визията, определена в ОПР на община Опан за периода 2014 – 2020 г. запазва своята актуалност през целия период на изпълнение на плана. **Осъществените в рамките на периода мерки успешно адресират визията в частта ѝ, свързана с „устойчиво развитие, създаване на нови работни места, развива селското стопанство, промишлено производство...“**

Но остават и редица слабости, характерни за общината:

- **По основни индикатори** на община Опан, **техните стойности остават значително по-ниски от средните стойности за областта и страната.**
- Изпълнението на мерките по отделните приоритети на **Специфична цел 4 може да се оцени като задоволително**, но не повече, също като приоритет 4, при който под половината от предвидените за привличане финансови средства са осъществени.

Постигнатите стойности на заложените индикатори за оценка на въздействието на мерките, изпълнени в периода 2014-2020 г. показват съществен напредък в общите икономически показатели на общината. Постигнат е напредък значително над планирания по отношение на заплащането, нивата на безработица, оборота и стойността на произведената продукция от предприятията в общината. С особено внимание следва да се разглежда и реалното намаление на населението на общината, особено по отношение на естествения прираст. Демографските показатели определят специфична рамка за планиране и осъществяване на мерки за развитие в следващите периоди.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на ОПР на община Опан показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие в общината като цяло се изпълнява чрез приноса на държавния и общинския бюджет и чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране.

3. Положителни и отрицателни фактори при изпълнението на ОПР на община Опан за периода 2014 – 2020 г.

Като положителни фактори при изпълнението на плана за развитие могат да бъдат отчетени високата степен на мобилизация на наличния капацитет на администрацията на община Опан и значителният дял на привлечения финансов ресурс от централния бюджет.

В разглеждания период като негативни фактори за изпълнението на плана се явяват преди всичко външни такива:

- ◇ наложеното вече като практика разминаване във времето на процеса по изготвяне на ОПР 2014 – 2020 г. и изготвянето на националните и регионални документи в системата за регионално развитие (НСРР, Оперативни програми, ПРСР) и липса на информация на първоначалния етап за възможностите и условията за достъп до финансов ресурс от фондовете на ЕС; Този фактор в много отношения играе съществена роля за ограничения достъп до финансиране от ПРСР през периода;
- ◇ закъсняло стартиране на реалната работа на ОП и ПРСР, което рефлектира върху сроковете за представяне, оценяване и одобрение на проекти на бенефициентите;
- ◇ промени в ЗРР и последваща необходимост от актуализация на стратегическите и планови документи в системата на регионалното развитие, вкл. по отношение на пространственото развитие;
- ◇ отсъствие на публична инвестиционна програма, насочена към дефинираните съгласно ЗРР райони за целенасочена подкрепа, при прилагането на които община Опан не попадна в обхвата им;

- ◇ липса на методическа подкрепа при прилагане на инструментите за тяхното наблюдение на плановите документи, в т.ч. наличие на трудности при отчитане на финансовите ресурси от всички източници, насочени към реализиране на мерките в подкрепа целите на развитие на общината;
- ◇ липса на координация на национално, регионално и местно ниво между секторните политики, вкл. по отношение на стратегически и планови документи.

От гледна точка на ОПР продължава да е необходимо стандартизиране на методологията за описание на териториалния обхват и съответно териториалното въздействие на реализираните мерки, така че информацията относно финансираните проекти, териториалният им обхват и обемът на договорените и изплатените финансови ресурси да могат да бъдат съотнасяни към целите и приоритетите на ОПР на община Опан. Към тази методология следва да бъде добавен и стандартизиран подход за описание на източниците за финансиране с оглед възможността за отчитане на всички привлечени ресурси, вкл. чрез общинския бюджет и капиталовите програми, както и различните действащи публични фондове, вкл. и инвестициите на публичните предприятия като „ВиК“ ООД.

4. Препоръки за разработване на следващи планове на община Опан за периода 2021 – 2027 г. и след него

Визията, определена в ОПР на община Опан, запазва своята актуалност. Рамката на **приоритетите** като цяло съответства на проблемите и нуждите на община Опан. Същевременно е необходимо ясно обвързване между целите и приоритетите на ОПР на община Опан, с тези, определени в документите от по-висок порядък, свързани с регионалното развитие, и особено идентифициране на високоприоритетни за развитието на общината проекти, които могат да бъдат осъществени с подкрепа на регионално и национално ниво и допринасят за повишаване на интегрираното развитие на ниво регион за планиране. Ясно се очертава необходимостта от извеждане на преден план на фактори като намаляване на населението, задържащи нива на развитие в местната икономика и ограничено прилагане на иновации, както и на възможностите и условията за

осигуряване на качествени публични услуги за многобройните населени места в общината с малък брой население.

Конкретните препоръки включват:

- ◇ определяне на високоприоритетни проекти за развитие на община Опан, които да могат успешно да отговорят на предвижданията на **Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮИР за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 г.**;
- ◇ идентифициране и директно насочване на **усилия и ресурси към надобщински проекти** от ключово значение за развитие на общината.
- ◇ анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на общината следва да бъде **обвързан пряко с процесите на демографско развитие, както и с процесите на развитие на съседните икономически центрове (Стара Загора) и планираното инфраструктурно развитие и възможно разширяване на възможността за мобилност на трудовите ресурси**;
- ◇ идентифициране на приоритети и мерки, които **ще подкрепят местната икономика и социалния сектор в условия на очаквана икономическа рецесия в резултат от пандемията с Ковид-19**, както и планиране на мерки в подкрепа на сектора на здравеопазването, образованието и администрацията за работа в условия на пандемия.
- ◇ **определяне на всички възможни източници за финансиране на определените мерки** – национални, от ЕС и др., които допринасят за осъществяване на политиката за регионално развитие в община Опан;
- ◇ **интегриране на процесите по наблюдение и оценка** с тези, определени за оперативните програми, съфинансирани от ЕС;
- ◇ **укрепване на аналитичния капацитет на общинско ниво** за идентифициране на проблемите и тяхното адресиране чрез съответните финансови инструменти;
- ◇ **изготвяне на реалистична оценка за необходимите финансови ресурси** за целите на регионално развитие на община Опан;

- ◇ **развитие на положителните тенденции за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на публичност на мерките за регионално развитие.**

